

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
SPECIJALISTIČKI STUDIJ MENADŽMENTA TURIZMA I SPORTA

TANJA PEREC

PROFESIONALIZAM U SPORTU;
PREDNOSTI I NEDOSTACI

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2016.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
SPECIJALISTIČKI STUDIJ MENADŽMENTA TURIZMA I SPORTA

TANJA PEREC

PROFESIONALIZAM U SPORTU;
PREDNOSTI I NEDOSTACI

PROFESSIONALISM IN SPORT;
ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Ksenija Pletenac, pred. mag. paed. i soc.

ČAKOVEC, 2016.

Zahvala:

Zahvaljujem se svojoj mentorici Kseniji Pletenac, prof. mag. paed. i soc., na bezuvjetnoj podršci i ukazanom povjerenju kao i prilici da svoje školovanje na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu privedem kraju. Znanstvenim i stručnim savjetima pomogli ste mi oblikovati ideju i provesti je u djelo. Hvala i lektoricama ovog diplomskog rada, Jadranki Eldan Lačen i Mariji Jurše, prof. hrvatskog jezika, na utrošenom vremenu i trudu.

Veliko hvala i svim hrvatskim sportašima i sportašicama koji su odvojili dio svoga vremena te ispunjavanjem anketnog upitnika omogućili da rad vidi svjetlo dana. Druženje s vama je pisanje diplomskog rada učinilo zanimljivijim i lakšim te Vam se na tome iskreno zahvaljujem.

Ovaj rad posvećujem svojoj obitelji, prijateljima, kolegama i treneru. Vama dugujem najviše. Vaše beskonačno strpljenje, razumijevanje, potpora i ljubav razlozi su moga uspjeha.

Sa završetkom studija vjerujem da će mi se otvoriti nova vrata i pružiti nove prilike za uspjeh te da ću, u jednakoj mjeri, dano mi povjerenje i podršku moći uzvratiti.

Još jednom veliko HVALA svima!

Sažetak

Ovim radom nastoji se ukazati na ubrzani razvoj profesionalnog sporta u Hrvatskoj, okarakterizirati ga navodeći njegove prednosti i nedostatke te istaknuti njegovu važnost u stvaranju uspješne sportske karijere svakog sportaša. Sport u tom kontekstu čine aktivnosti čija je dominantna jačanje igrom i radom istovremeno, korištenjem vlastitog slobodnog vremena za treninge i natjecanja s mogućnošću preobrazbe navedenih rekreativnih u profesionalni oblik sportskih aktivnosti.

Proces profesionalizacije sporta odnosi se na razvoj sporta kao profitabilne profesije kojom sportaši i ostali akteri sporta zarađuju za život, a najzastupljeniji je u ekipnim sportovima. Promjene u njegovoj strukturi rada i rast popularnosti doveli su do veće međusobne ovisnosti sporta i medija, ponekad za sportaša pozitivne, ponekad negativne. Veličanje sportskih uspjeha pojedinaca, nije jedino što ispunjava stranice poznatih tabloida. Često se neuspjeh i privatni život sportaša kritizira više nego što se njihov uspjeh hvali. Stoga se sa sigurnošću može reći da profesionalno bavljenje sportom sa sobom, osim brojne prednosti potrebnih za razvoj sportske karijere, donosi i nedostatke s kojima se često puno teže nositi.

Prednosti su profesionalnog sporta financijska sigurnost koja osigurava lakše pokrivanje životnih troškova, ozbiljnost, disciplina i odgovornost sportaša koja se razvija prilikom profesionalnog bavljenja sportom, zdrave navike kretanja, raznovrsnost prehrane koja je neophodna u sportskom svijetu za postizanje uspjeha, ali i izuzetna dinamičnost života ispunjena putovanjima, iskustvima te uspomnama koje ostaju za čitav život. Nedostaci su velika medijska popularnost i zadiranje u privatni život sportaša koji stvaraju stres, visok pritisak i osjećaj podcijenjenosti, veća mogućnost ozljeđivanja koja narušava opće fizičko stanje pojedinca, veća odgovornost koja prouzrokuje strah od neuspjeha, ali i ograničava mogućnost doškolovanja sportaša zbog velikog broja sportskih obaveza. Međutim, najveći nedostatak profesionalnog sporta je asocijalnost uzrokovana nedostatkom vremena koja stvara osjećaj gubitka dodira s društvom, obitelji i prijateljima. Stoga je potrebno prihvatiti njegove obje strane te pokušati izvući maksimum iz svake situacije kako bi se postigla željena slava.

Ključne riječi: Sport; Utjecaj medija na sport; Profesija; Profesionalizam u sportu; Prednosti profesionalnog sporta; Nedostaci profesionalnog sporta

SADRŽAJ

Sažetak

1. UVOD	4
2. TEORIJSKI DIO	6
2.1. Sport općenito	6
2.2. Profesionalizam u sportu.....	8
2.2.1. Organizacija rada u hrvatskom sportu	9
2.2.2. Rad kao čimbenik poslovnog procesa u sportu i njegove karakteristike	11
2.2.3. Struktura i razine menadžmenta u sportu.....	13
2.2.4. Profesionalni sport kao medijski spektakl i profitabilna investicija	15
2.2.5. Utjecaj profesionalizacije sporta na sportaša	17
3. ISTRAŽIVAČKI DIO.....	19
3.1. Cilj istraživanja	19
3.2. Materijali i metode istraživanja.....	19
3.3. Rezultati istraživanja.....	20
3.3.1. Opći podaci o sportašima.....	21
3.3.2. Podaci o treninzima sportaša	25
3.3.3. Profesionalni sportaši vs. vrhunski sportaši.....	28
3.3.4. Karakteristike profesionalnog sporta i profesionalnih sportaša.....	28
3.3.5. Karakteristike vrhunskog sporta i vrhunskih sportaša	32
3.3.6. Prednosti i nedostaci profesionalnog sporta sa stajališta sportaša	35
3.4. Rasprava.....	36
3.5. Zaključci istraživanja	36
4. ZAKLJUČAK	39
5. LITERATURA.....	41
6. PRILOZI	43

1. UVOD

Sport je danas dostupan svima, a može biti amaterskog ili profesionalnog karaktera. Amaterstvo se očituje na dva načina: u bavljenju sportom u potpunosti rekreativno ili u bavljenju sportom vrhunski. Vrhunski oblik bavljenja sportom najbliži je profesionalnom i s njime se može uspoređivati.

Novi *biznis* današnjice - sport - u usporedbi s ostalim društvenim djelatnostima, podiže svoju važnost u modernom društvu razvijanjem aktivnog, sportskog, masovnog pokreta. Njegov slobodni, dobrovoljni i neobavezni karakter promijenio se u potpunosti te sport danas predstavlja novi oblik profesije kojom pojedinci zarađuju za život. U tom kontekstu sport predstavlja određenu tjelesnu i umnu aktivnost određenu različitim vježbama i aktivnostima čovjeka korištenima radi unapređenja kvalitete življenja, ali i korištenima kao odgojno-obrazovno sredstvo radi osobnog usavršavanja te stvaranja novog načina privređivanja za život i za pokrivanje životnih troškova.

Kada se danas govori o profesionalizaciji sporta, misli se na pretvorbu jednostavne igre i zabave u borbu za preživljavanje predstavljajući sportsku ili umjetničku aktivnost koja se ne obavlja samo radi zadovoljstva aktera već i radi novca. Glavne karakteristike su joj sustavno zaokružena teorija, stručni autoritet, institucionalno osiguranje, etički kodeks te specifična supkultura.

U sportu zarađuju sportaši, treneri, klubovi, društva, sportske ustanove, država te brojni drugi. Prihodi tih pojedinaca definirani su ugovorima, ali ovise i o njihovim postignutim rezultatima. Nekada se sportaš sam brinuo o sebi, klubove su vodili sportaši, nije bilo važno pobijediti već sudjelovati te se nije borilo za prestiž i novac, dok je danas situacija u potpunosti drugačija. Danas o svemu tome vode brigu menadžeri, tj. najviša razina poslovanja sportskih institucija (klubova, društava itd.) u dogovoru sa vodstvom kluba i sportašem kojeg se zastupa.

Osim što je promijenjena struktura rada i ostvarivanja prihoda u svijetu sporta, promijenila se i popularnost aktera vezanih uz sport i mogućnost emitiranja sportskih događaja putem bilo kojeg medija. Sport i mediji, dobitna su kombinacija današnjice unutar koje se bilježe najveći ekonomski dobici i broji najveća zarada. Međusobni je utjecaj dijelom pozitivan, dijelom negativan, ali sportaši su ti koji se s njime moraju nositi, koliko god u nekim situacijama to bilo teško.

Cilj ovog rada je stoga ukazati na povezanost profesionalizma i menadžerstva u hrvatskom sportu, definirati pozitivne i negativne strane profesionalnog sporta u usporedbi s vrhunskim sportom, prikazati važnost uloge menadžera u životu sportaša te istaknuti nedovoljnu potporu vlasti u razvoju vrhunskog i profesionalnog sporta.

Na temelju postavljene teze o postojanju većeg broja prednosti od nedostataka u profesionalnom bavljenju sportom nego u bavljenju sportom vrhunski, provedeno je istraživanje na određenom uzorku hrvatskih sportaša, profesionalaca i amatera, a dobiveni su rezultati hipotezu dijelom potvrdili, ali dijelom i opovrgli.

2. TEORIJSKI DIO

Teorijski dio sadrži definiranje pojmova vezanih uz profesionalizam u sportu, a polazište je u pojmovnom određenju *sporta*. Opisat će se povijest nastanka pojma kao i definirati njegova uloga te značaj u današnjem društvu. Glavna tema, profesionalizam u sportu, objasniti će se tijekom poglavlja vezanih uz organizaciju rada u hrvatskom sportu te potkrijepiti njezinim strukturama i razinama menadžmenta, a zaključiti s pojmom profesionalizma kao oblika medijskog spektakla i njegovim utjecajem na život sportaša.

2.1. Sport općenito

Smisao i pogled na sport tijekom vremena su se mijenjali, baš kao i sadržaji sportskih aktivnosti. Ovisno o stupnju civilizacije, društveno-ekonomskih promjena i znanstvenih spoznaja, pojam sporta se proširivao (Mataja, 1986).

Do pojave industrijalizacije sportom se bavila isključivo visoka klasa radi osiguravanja egzistencije i ispunjavanja slobodnog vremena, a nakon nje sportom se počela baviti i radnička klasa.

Riječ *sport* latinskog je podrijetla (lat. *disportare*¹), koju prevodimo kao *odnijeti* ili *raznositi*, a u prenesenom značenju označava *opustiti se*. To novo značenje riječ *sport* dobila je tek u 14. stoljeću u engleskom jeziku u kojem znači *aktivnosti u slobodnom vremenu* (eng. *disport*²), a tumači se kao osjećaj zadovoljstva i ugođe zbog izvršenja određene tjelesne aktivnosti samoinicijativno i radi samog sebe.

Složenu biološku i društvenu funkciju sporta nije lako objasniti jedinstvenom definicijom. Tako u literaturi vezanoj za sport pronalazimo veliki broj definicija različitih autora koji pokušavaju objasniti srž sporta i obujam njegovog djelovanja.

Definicija sporta *Međunarodne asocijacije za sportske znanosti i tjelesno vježbanje* (eng. *ICSSPE*³) iz 1968. godine i danas je polazišna točka za daljnje istraživanje, a glasi:

Sport je svaka tjelesna aktivnost, koja ima značaj igre i opseg mogućnosti natjecanja

1 Disportare – odnijeti, raznositi

2 Disport – aktivnosti u slobodnom vremenu

3 ICSSPE – Međunarodna asocijacija za sportske znanosti i tjelesno vježbanje (eng. *International Council of Sport Science and Physical Education*); osnovana 1950-ih, a sjedište joj je u Berlinu

sa samim sobom ili s drugima. Ako je natjecanje s drugima, ono treba biti u viteškom duhu jer nema sporta bez *fair play*. (Manifest über den Sport aufgestellt vom ICSSPE in Zusammenarbeit mit den UNESCO, 1968).

Prema Vijeću Europe i Europskoj povelji sporta usvojenoj 1992. godine sport se smatra „svakim oblikom fizičke aktivnosti koji, kroz povremeno ili organizirano sudjelovanje, ima za cilj izražavanje i poboljšanje fizičke spremnosti i mentalnog zdravlja, formira društvene odnose ili rezultira sportskim rezultatima u natjecanjima na svim razinama“ (Bartoluci; Škorić, 2009).

Međutim, jedna od najprihvatljivijih definicija suvremenog sporta je ona francuskog sociologa G. Magnanea koja govori o sportu kao „aktivnosti u slobodno vrijeme, čija je dominantna fizičko jačanje igrom i radom istovremeno, a odvija se kroz natjecanja, obuhvaćena pravilima i specifičnim institucijama s mogućnošću preobrazbe u profesionalnu aktivnost“ (Magnane, 1964).

Pokušavajući povezati sve tri definicije u jedno i prilagoditi ih uvjetima i mogućnostima Republike Hrvatske, u članku 1. Zakona o športu, koji je donio Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici 3. listopada 1997. godine, stoji opće prihvaćena definicija sporta koja se koristi unutar granica naše države.

Šport, u smislu ovoga Zakona, jesu:

- tjelesne aktivnosti i igre organizirane radi postizanja športskih dostignuća koja se ostvaruju prema utvrđenim natjecateljskim pravilima (športska natjecanja)
- tjelesne aktivnosti i igre koje se organizirano izvode radi unapređivanja zdravlja ili rekreacije
- poslovi osoba koje obučavaju (pripremaju) druge osobe za sudjelovanje u športskim natjecanjima ili športskim priredbama ili planiraju, organiziraju i vode aktivnosti i igre iz točke 1. i 2. ovoga članka (treneri, instruktori, učitelji, voditelji rekreacije i sl.)
- poslovi osoba koje sudjeluju u organiziranju i vođenju športskih natjecanja i športskih priredbi (suci, mjernici vremena, organizatori, voditelji programa i sl.)

2.2. Profesionalizam u sportu

U svijetu suvremenog sporta često se susrećemo s pojmom profesionalnog sporta nasuprot amaterskom, volonterskom ili nekom drugom obliku sporta.

Amaterski sport odvija se u okviru sportskih organizacija koje najčešće imaju status udruge građana, a ne profesionalnog poduzeća. Svoje prihode ostvaruju iz više izvora, u čemu prevladavaju proračunski izvori financiranja, ali i razne tržišne transakcije (sponzorstva, ulaznice, prodaja igrača i dr.). Amaterski sport ne znači amaterizam u smislu njegove kvalitete, nego u načinu organizacije i financiranja (Bartoluci; Škorić, 2009).

Termin *profesija* možemo različito definirati, međutim najčešće značenje odnosi se na „sportsku ili umjetničku aktivnost koja se ne obavlja samo radi zadovoljstva aktera već i radi novca. U takvom slučaju govori se o profesionalizaciji amaterske djelatnosti“ (Rus; Arzenšek, 1984).

U knjizi *Menadžment u sportu* autori M. Bartoluci i S. Škorić (2009) profesionalni sport definiraju preko sportskih aktivnosti u kojima su sudionici (sportaši, treneri, učitelji, menadžeri i sl.) u profesionalnom odnosu sa sportskim klubom, savezom ili nekom drugom sportskom organizacijom te iz navedenog ugovornog odnosa ostvaruju prava iz radnog odnosa, socijalna, zdravstvena i mirovinska te plaću za vlastiti rad.

Sport kao takav dio je ekonomskog života današnjice i postao je „industrija kulture“ (U. Prokop) te „industrija slobodnog vremena“ (G. Hortleder) u kojoj sportaš prodaje svoj rad po određenoj tržišnoj cijeni dok se bori za uspjeh, rezultat, rang ili rekord kojim ujedno daje potvrdu svog rada javnosti jer komercijalizacijom sporta pobjeđivanje je postalo važnije od sudjelovanja te je igra pretvorena iz zabave, prijateljskog susreta ili iskustva u ozbiljnu borbu za opstanak na brutalnom tržištu novca i ugleda.

U Hrvatskoj profesionalizam nije učestala pojava. Primjeri se pronalaze u ekipnim sportovima poput nogometa, rukometa, ali i nekim pojedinačnim, kao što su tenis, skijanje, hrvanje, streljaštvo i drugi. Međutim, potrebno je spomenuti vrhunski sport koji čini poveznicu između amaterskog i profesionalnog sporta i čije je primjere puno lakše pronaći jer obuhvaćaju puno veći broj sportaša. Vrhunski sportaši, bez obzira na „amaterski status“, često ostvaruju vrhunske rezultate i po obujmu sportskih obaveza (30 - 40 sati rada tjedno) izjednačavaju se s profesionalnim sportašima jer za ostvarenje

bilo kojeg sportskog uspjeha potreban je profesionalan odnos prema sportu, sportskim obvezama i brojna odricanja kako bi se vlastiti san ostvario.

2.2.1. Organizacija rada u hrvatskom sportu

S obzirom na to da je u Hrvatskoj organizacijska struktura rada različita u svakom području sportske djelatnosti, potrebno je napomenuti kako prema Zakonu o športu (NN 60/92; 25/93; 11/94; 71/06) imamo 4 glavna područja sportske djelatnosti:

a) Tjelesna i zdravstvena kultura

Tjelesna zdravstvena kultura „obuhvaća sportske, obrazovne i rekreacijske aktivnosti djece predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta te studenata, a provodi se pod vodstvom stručnjaka na području odgoja i obrazovanja (učitelja predškolskog odgoja i razredne nastave te profesora tjelesnog odgoja, tj. profesora kineziologije)“ (Bartoluci i suradnici, 2004).

b) Natjecateljski sport

Natjecateljski sport svih vrsta i kategorija najsloženiji je sustav sportske djelatnosti. U njemu sudjeluju sportaši, klubovi, društva i udruge u raznim sportovima i sportskim disciplinama na različitim stupnjevima natjecanja (Bartoluci i suradnici, 2004). On predstavlja najpopularniji i najatraktivniji dio sporta s osnovnom funkcijom natjecanja. Kao takav predstavlja i „vid zabave, kako za same sudionike, tako i za druge sudionike, promatrače i TV gledatelje, što ga sve zajedno svrstava u red najmasovnijeg područja sportske djelatnosti“ (Žugić, 2002).

c) Sportska rekreacija

Sportska rekreacija područje je sportske djelatnosti koje se odnosi na osmišljeno korištenje vlastitog slobodnog vremena, prema vlastitom izboru i sklonostima, sa svrhom unapređenja zdravlja ili aktivnog odmora, što u konačnici predstavlja važan oblik poboljšanja kvalitete življenja (Bartoluci; Škorić, 2009). Ona je jedino područje sportske djelatnosti dostupno svima u bilo koje vrijeme, u bilo kojem obliku i na bilo kojem mjestu. Svatko bira sebi odgovarajuću aktivnost kojom se bavi u slobodno vrijeme i za vlastito zadovoljstvo.

d) Kineziterapija i sport osoba s invaliditetom

„Obuhvaća aktivnosti pod stručnim nadzorom, vezane za programe unapređenja životnih funkcija i zdravlja osoba oštećena zdravlja, osoba s funkcionalnim smetnjama i osoba s invalidnošću.“ (Bartoluci; Škorić, 2009). Programi ovog područja sportske djelatnosti uvelike se razlikuju od programa ostalih djelatnosti te se uvijek prilagođavaju pojedincu, dok je u ostalima program osmišljen za skupinu korisnika. Tako se pruža veća mogućnost napretka osobe - korisnika takvih programa, poboljšava se narušena kvaliteta života te omogućava lakše izvršavanje svakodnevnih obaveze.

U svim četirima područjima sportske djelatnosti karakterističan je tzv. linijski sustav organizacije i upravljanja koji je prisutan i u temeljnoj organizaciji hrvatskog sporta s Hrvatskim olimpijskim odborom (HOO) kao najvišom sportskom udrugom u Hrvatskoj, tj. centralnim organizacijskim i upravljačkim tijelom u koje se obvezatno udružuju nacionalni sportski savezi, sportski savezi i udruge županija te sportske udruge gradova i općina po vertikalnom sustavu (slika 1.).

Slika 1. Linijski sustav organizacije hrvatskog sporta

Izvor: Bartoluci, M. i Škorić, S. (2009.). *Menadžment u sportu*. Zagreb.

Profesionalizam u Hrvatskoj temelji se na procesima menadžmenta u sportu koji se odvijaju u okviru sustava organizacije poput klubova, udruga, saveza i sl. Tako pod pojmom organizacije podrazumijevamo „svjesno udruživanje ljudi kojima je cilj da odgovarajućim sredstvima ispune određene zadatke s najmanjim mogućim naporom na bilo kojem području društvenog života“ (Sikavica; Novak, 1999) pa tako i u sportu.

Sportske organizacije u smislu Zakona o športu (NN, 71/06) mogu biti pravne osobe poput udruga, trgovačkih društva i ustanova koje egzistiraju da bi „proizvodile proizvode i usluge koje ne mogu proizvesti pojedinci samostalno” (Covell i drugi, 2002). Njihove se strukture pojavljuju u brojnim oblicima, a element strukture koji se najviše povezuje s profesionalizmom jest upravljanje i menadžment ili, točnije, razine upravljanja. Odluke se donose i provode linijom od *top* menadžera prema najnižoj razini menadžmenta, a završava na organizatorima i izvršiteljima odluka. Menadžeri, kao glavni nositelji odluka i sudionici ovog procesa, temelj su za daljnje istraživanje poslovanja tih organizacija.

2.2.2. Rad kao čimbenik poslovnog procesa u sportu i njegove karakteristike

U knjizi Menadžment u sportu autori M. Bartoluci i S. Škorić (2009) navode da je rad temeljni čimbenik svakog poslovnog procesa kojim se privređuju dobra i usluge za podmirenje potreba zajednice. U psihologiji se rad definira kao složena psihotjelesna aktivnost, uz naglasak da samo takav rad može ostvariti odgovarajuće rezultate. U tom smislu podjela rada se vrši na sljedeći način:

- **individualni rad** – rad pojedinca utrošen za pribavljanje dobara namijenjenih podmirivanju vlastitih potreba
- **društveni rad** - rad utrošen na izradu proizvoda i usluga za potrebe drugih koje se podmiruju najčešće na tržištu
- **pojedinačni rad** - rad koji obavlja čovjek sam
- **kolektivni rad** - rad koji ostvaruje zajednica ljudi
- **jednostavni rad** - rad koji ne zahtijeva prethodno učenje i stručno osposobljavanje
- **složeni rad** - multiplicirani jednostavni rad
- **živi rad** - tekući rad koji se troši u okviru nekog radnog procesa
- **minuli rad** - ranije utrošen rad za ostvarivanje određenih učinaka; šire o tome u Friedman, G. (1959).

Uloga rada je specifična za svaku gospodarsku ili društvenu djelatnost. Tako je i u sportu kao obliku društvene djelatnosti. Sport se promijenio s godinama i danas ne predstavlja više samo zabavu i razonodu. Krilatica *Važno je sudjelovati*, danas se rjeđe spominje jer svaki sportaš i sportski djelatnik na svoje obveze i uspjehe gleda u

potpunosti profesionalno iako je veći dio sportske djelatnosti organiziran na volonterskoj i amaterskoj osnovi.

Hrvatski sport sačinjavaju različiti djelatnici, poput sportaša, učitelja, trenera, pedagoga, menadžera, administrativno - tehničkih djelatnika, društvenih djelatnika i drugih.

Međutim, temeljni subjekt sportske djelatnosti su sportaši svih vrsta i kategorija, najviše oni profesionalni i vrhunski, čije su obaveze od 4 do 8 radnih sati dnevno, što se približava punom radnom vremenu od 36 radnih sati tjedno. Takav rad potrebno je regulirati ugovorima o radu ili nekim drugim aktom na temelju kojih sportaši mogu ostvarivati zdravstveno osiguranje te često i sva druga prava iz radnog odnosa, poput mirovinskog osiguranja, plaće i slično.

U sportskoj djelatnosti prisutni su različiti načini i oblici plaćanja rada preuzeti iz knjige *Menadžmentu u sportu* (Bartoluci; Škorić, 2009). Neki od njih su:

- a) **plaća po vremenu** - mjesečni iznos ove plaće dobiva se množenjem broja sati rada s odgovarajućom cijenom sata rada; takav oblik plaće karakterističan je za administrativno i tehničko osoblje, dio menadžmenta, a rjeđe za plaće sportaša, trenera i menadžera
- b) **plaća po učinku** - mjesečni iznos ove plaće dobiva se pomoću osnovice ostvarenih učinaka (proizvodi ili usluge); to je akordni sustav nagrađivanja koji, uz ostvarene učinke, uzima u obzir i utrošeno radno vrijeme, a primjenjiv je pri direktnom radu čiji se rezultati mogu mjeriti sportskim rezultatima i tržišnim učincima
- c) **premijska plaća**, oblik je plaće po učinku pri kojoj se ostvaruje posebna premija za veći ili bolji učinak od prosječnog, primjenjiv je u sportu gdje se, uz plaću po vremenu, ostvaruje i posebna premija za ostvareni rezultat (tj. definirana plaća ugovorom koja ovisi i o rezultatima)
- d) **nagrađivanje u formi pokrića određenih troškova**, oblik je plaće koja se odnosi na pokrivanje troškova života pojedinaca, poput troškova prijevoza, prehrane, stanovanja i slično; prisutan je u amaterskom sportu (vrhunskom), gdje sportaši nisu u radnom odnosu s klubom pa ne primaju redovnu plaću

- e) **kolektivni ugovori** predstavljaju zaključne sporazume u pisanoj formi između poslodavca i sindikata koji reguliraju ne samo osnovna pitanja iz radnog odnosa već i temeljne kriterije za utvrđivanje plaća zaposlenih
- f) **vrhunske plaće i zarade** poseban je oblik plaća koje ostvaruju vrhunski umjetnici, književnici, pjevači i sportaši, a temeljene su na vlastitim dostignućima i slavi tih pojedinaca; često je u njihovim zaradama sadržan „visok udio čiste ekonomske rente“ (Samuelson; Nordhaus, 1985).

U svakom je sportu postotak zastupljenosti određenog oblika plaće drugačiji, a ovisi o njegovoj popularnosti, uspjehu pojedinca i volji menadžerskog vodstva da sportsku karijeru pojedinca preuzme u svoje ruke. Upravo je zbog toga njihova važnost neupitna i potrebno je njihove zadaće definirati.

2.2.3. Struktura i razine menadžmenta u sportu

Menadžment podrazumijeva “proces rada s drugima i pomoću drugih na ostvarenju organizacijskih ciljeva u promjenjivoj okolini uz efektivnu i efikasnu uporabu ograničenih resursa” (Buble, 2006). Naglašene su karakteristike menadžmenta poput timskog rada, važnosti postavljanja ciljeva i njihova ostvarivanja, efikasnost naspram efektivnosti, ograničenost te nedostupnost resursa i promjenjiva okolina u kojoj se često poduzeća - institucije zateku.

Menadžment se općenito dijeli, od vrha prema dolje, na tri razine upravljanja i primjenjiv je na sve vrste menadžmenta bez obzira na to radi li se o korporacijskom menadžmentu, hotelskom menadžmentu ili sportskom menadžmentu: „najvišu razinu upravljanja (eng. *Top Level Management*⁴), srednju razinu upravljanja (eng. *Middle Level Management*⁵) i prvu razinu upravljanja (eng. *First Level Management*⁶)“ (Sikavica; Bahtijarević-Šiber, 2004).

Sportski se menadžment kao dio teorije pojavljuje tek u novije vrijeme, točnije u posljednjih dvadesetak godina. Postojao je i prije, ali se nije sustavno tretirao ni u teoriji

⁴ Top Level Management – najviša razina upravljanja (prijevod autorice)

⁵ Middle Level Management – srednja razina upravljanja (prijevod autorice)

⁶ First Level Management - prva razina upravljanja (prijevod autorice)

ni u praksi, već je bio dio općeg menadžmenta. Danas se podrazumijeva kao “proces organiziranja ili upravljanja sportom ili sportskom organizacijom radi ostvarivanja sportskih i drugih ciljeva uz racionalno korištenje ograničenih resursa” (Bartoluci, 2002). Drugim riječima, “menadžment okuplja resurse: ljude, novac, opremu, potrebne da bi posao i radnici bili produktivniji. Menadžment kreira zadatke i organizira posao koji se mora obaviti. Osigurava vještine i koordinaciju potrebnu za zajedničke napore koje su u srži sportskih organizacija. U konačnici, usmjerava i daje smisao što omogućava povezivanje različitih ljudi u produktivnu cjelinu” (Covell i drugi, 2002).

S obzirom na to da je osnova sportskog menadžmenta, osim ostvarivanja sportskih rezultata, i ostvarivanje poslovnih ciljeva poput konstantnog prihoda, pokrivanja tekućih troškova godine, investiranja u objekte i opremu kao i kupnja novih kvalitetnih igrača i trenera, potreban je određeni rukovodeći kadar (menadžeri) koji će navedene ciljeve i ostvariti.

Menadžere definiramo kao „organizatore, upravljače nekom sportsko poslovnom organizacijom kojoj je cilj ostvarenje određenih sportskih ili poslovnih rezultata“ (Bartoluci, 2003). Prema Bartoluci i Škorić (2009) menadžeri se u Hrvatskoj najčešće pojavljuju kao glavni menadžer – direktor, sportski direktor, direktor reprezentacije, direktor sportske škole, trener – menadžer, tajnik, poslovni tajnik itd. U jednom profesionalnom nogometnom klubu moguće je pronaći sve vrste menadžera, dok u nekom drugom sve poslove obavlja jedan menadžer.

U velikom broju hrvatskih klubova vrlo često se događa da trener ujedno ima i ulogu menadžera pa se zato i u novom Zakonu o športu u Hrvatskoj on objašnjava kao „osoba koja je prema pravilima nacionalnog saveza ovlaštena obavljati poslove posredovanja prelaska sportaša iz jednog sportskog kluba u drugi“ (NN, 71/06). Iako je to vrlo štura definicija sportskog menadžera niti je to jedina njegova zadaća, moguće ju je razumjeti i uzeti za osnovu daljnjeg istraživanja zadaća menadžera i njegovih osobina.

Svaki menadžer, bez obzira na vrstu poslova koje obavlja, mora posjedovati određene osobine kako bi svoj posao mogao obavljati na najvišem nivou. U Sjedinjenim Američkim Državama provedeno je istraživanje o osobinama uspješnog menadžera sa stanovišta podređenih (tablica 1.), koje je prikazano i u knjizi hrvatskog profesora dr.sc. Velimira Sriće *Principi suvremenog menadžmenta*.

Tablica 1. *Stupanj važnosti i postotak zastupljenosti osobina uspješnog menadžera*

OSOBI NA	%
1. Poštenje	87
2. Sposobnost	74
3. Dalekovidnost	67
4. Inspirativnost	61
5. Inteligencija	46
6. Iskrenost	42
7. Hrabrost	35
8. Neposrednost	33
9. Pouzdanost	31
10. Spremnost na pomoć	29
11. Spremnost na suradnju	23
12. Ambicija	18
13. Odlučnost	14
14. Odanost	10
15. Nezavisnost	8

Izvor: *prilagođeno prema Srića, V. (1992.). Principi suvremenog menadžmenta. Zagreb, str. 144.*

Poštenje i sposobnost najcjenjenije su osobine menadžera u SAD-u, ali ne i u Hrvatskoj. Prilikom provođenja sličnog istraživanja na pedeset hrvatskih poduzeća tablica najcjenjenijih osobina menadžera izgleda nešto drugačije. Na samom vrhu nalaze se odlučnost, poštenje, poslovnost, objektivnost te samostalnost (Sikavica; Bahtijarević-Šiber, 2004).

U Hrvatskoj je model „zapadnog menadžera“ u razvitku i može se u bližoj budućnosti očekivati promjena kulture menadžera prema uzorima iz razvijenih zapadnoeuropskih zemalja (Bartoluci; Škorić, 2009).

2.2.4. Profesionalni sport kao medijski spektakl i profitabilna investicija

Profesionalni sport je, osim što je unosan izvor prihoda i prigoda za društvenu promociju njihovih aktera, ujedno i predstava, tj. svojevrsni spektakl. Njegova medijska popularnost potječe iz 1733. godine kada se prvi put u američkom tisku *Boston Gazette* (slika 2.) pojavila priča o nadmetanju kuglača na travi Johna Falconera i Boba Pussela.

Prvi radijski prijenos sportskog događaja bio je 1921. godine te donio oko milijun dolara prihoda, a prvi televizijski prijenos dvije godine kasnije (Žugić, 2000).

Slika 2. *Boston Gazette header*

Izvor: <http://www.poynter.org/wp-content/uploads/2015/03/Image-Boston-Gazette-1.jpg> (06.07.2016.)

Danas popularnost emitiranja sportskih događaja putem bilo kojeg medija uopće nije novost. O razlozima pozornosti koje mediji kao sredstva javnog priopćavanja posvećuju sportu, uopće ne treba dvojiti. Sport je taj koji ispunjava očekivanja i potrošača i oglašivača, a, za razliku od filmova i serija, imaju manje troškove produkcije, a puno veće prihode od reklama.

Suvremena je industrija zabave upravo u sportu pronašla idealan sadržaj za potrošače masovne kulture, stoga nije čudno što se brojni sponzori bore za prava na prijenose sportskih događaja radi reklamiranja svojih proizvoda. Tako privlače specijaliziranu publiku, manje investiraju u promociju nego na reklamama vezanim uz filmove, serije i sl. te istovremeno ostvaruju veće prihode.

U razdoblju prije pojave radija i televizije pokušavalo se privući što veći broj ljudi na sportske utakmice, a danas se sport prilagođava medijima, tj. potrebama televizijske publike pretežito iz financijskih razloga. Ovaj element se očituje u planiranju noćnih utakmica radi veće gledanosti u večernjim satima, izmjeni kalendara sportskih natjecanja radi uključivanja što većeg broja ljudi pa čak i prilagodba pravila određenog sporta kako bi postao privlačniji što širem gledateljstvu.

Iz navedenog primjera očito je da su elektronski mediji ušli duboko u svakidašnji život „čovjeka sjedeće civilizacije“. Suvremeni čovjek u svom slobodnom vremenu najviše sjedi, i to upravo pred malim ekranom posvećujući pri tom najveću pozornost upravo sportskim sadržajima: izravni prijenosi, snimke, komentari nakon sportskih nadmetanja te razgovori s akterima događaja (Žugić, 2000).

Međutim, ne utječu samo mediji na sport, već postoji i obrnuti tijek događanja. Sport u ovom slučaju uzima sve veći udio u strukturi programa nacionalnih televizijskih postaja, kablovske televizije i u izvješćima dnevnog i tjednog tiska. Stoga je međusobna ovisnost sporta i medija jasno vidljiva i ostat će takva dokle god obje strane ostvaruju koristi. Sport, kao nijedan sadržaj masovne kulture, uvećava gledanost, slušanost i čitanost medija, a ujedno bilježi konstantan rast cijena emitiranih oglasa i sebi osigurava rast prihoda za kojim se uvijek teži.

2.2.5. Utjecaj profesionalizacije sporta na sportaša

Kada govorimo o utjecaju sportske karijere i svega onoga što dolazi uz nju, poput priznanja, slave, sukoba, afera i slično, na svijest i psihičko stanje sportaša kao javne osobe, dolazimo do različitih saznanja. Pojedinaac se može naći u svim situacijama u rasponu od junaka do gubitnika i ujedno proživljavati vrlo stresne trenutke u kojima fokus na sport i izvršavanje sportskih obaveza pada u drugi plan.

Ugled što ga u konkretnom društvu uživaju pojedine osobe unutar profesije uključene u sport uvelike ovisi o elementima pet povijesnih faza razvoja koje je najbolje objasnio H. L. Wilenski putem temeljne analize 18 procesa profesionalizacije (Žugić, 2000):

1. faza – povećanje broja osoba koje se bave društveno potrebnom djelatnosti
2. faza – osnivanje posebnih škola za profesionalnu izobrazbu
3. faza – osnivanje profesionalnih udruga
4. faza – borba za prestiž i ugled profesionalnih udruga
5. faza – samokontrola profesija utjelovljena etičkim kodeksom ponašanja

U profesionalnom sportu kao *velikom biznisu* (eng. *big business*⁷) i spektaklu za publiku zvijezde igraju uloge (glavne i sporedne) slično glumcima u kazalištu, na filmu, radiju i na televiziji. Budući da je i profesionalni sport segment „kulturne industrije“, može se reći da je i on sustav koji proizvodi *heroje masovne kulture* (eng. *Cultural*

⁷ Big business – veliki biznis (prijevod autorice)

*Hero System*⁸), što znači da je sportaš kao zvijezda, kao idol ušao u svijest masovne kulture te tako postao predmetom obožavanja, simboličke identifikacije (Žugić, 1999).

Publika tako bježi od vlastite svakodnevice i sebe kao dijela bezimene mase. Postaje, prema osobnoj percepciji, *bitnija* te sportašima ne oprašta ni najmanje greške, već ih je spremna detronizirati i baciti u anonimnost jer su je iznevjerili.

Stoga zaključujemo kako profesionalni sport može imati pozitivni utjecaj na veliku masu ljudi, ali i negativni na same sportaše ako se ne mogu ili ne znaju obraniti od vala negativnih reakcija javnosti na loše odigranu utakmicu, meč ili sezonu. Uključenje u profesionalni sport treba stoga dva puta *odvagati* kao i sve drugo u životu.

⁸ Cultural Hero System – Sistem stvaranja heroja karakterističnog za određenu kulturu naroda (prijevod autorice)

3. ISTRAŽIVAČKI DIO

Istraživanje provedeno za potrebe pisanja diplomskog rada, na temu *Profesionalizam u sportu; prednosti i nedostaci*, temeljeno je na hipotezi autorice, koja glasi:

„U profesionalnom bavljenju sportom postoje i prednosti i nedostaci, međutim broj prednosti premašuje broj nedostataka.“

3.1. Cilj istraživanja

Sport najčešće dijelimo na profesionalni i amaterski u kojem se sportaši mogu podijeliti na podskupine rekreativaca i vrhunskih sportaša. Profesionalni i amaterski sport razlikuju se u brojnim aspektima od oblika primanja (plaće ili stipendije), visini primanja, obvezama prema sportu, klubu, djelatnicima, trenerima, menadžerima do načina života koji je okrenut isključivo sportu i sportskim obavezama kao obliku profesije ili upotpunjen poslovnom karijerom putem koje se zarađuje za život.

U nekim sportovima profesionalizam je učestalija pojava, dok u nekima mogućnost za profesionalnost ni ne postoji. Sportaš se tijekom svoje sportske karijere susreće s brojnim usponima i padovima, odlukama i opcijama s kojima se često ne zna nositi. Bez obzira na to je li profesionalac ili vrhunski sportaš, svjestan je prednosti i nedostataka i jednog i drugog oblika sporta, ali o vlastitoj sudbini može odlučivati isključivo sam.

Cilj je istraživanja uvidjeti karakteristike pojedinog oblika sporta, usporediti ih međusobno, valorizirati prednosti i nedostatke te potvrditi ili opovrgnuti postavljenu tezu ovog rada.

3.2. Materijali i metode istraživanja

Za provođenje ovog istraživanja korišten je anketni upitnik u izradi autorice diplomskog rada pod nazivom *Profesionalizam u sportu; prednosti i nedostaci*. Anketni je upitnik u potpunosti anoniman i distribuiran putem *Google obrasca* na internetu radi lakše obrade podataka i mogućnosti prikupljanja što većeg broja odgovora. Od istraživačkog uzorka traženo je ispunjavanje ankete iskreno, prema stvarnom stanju i isključivo jedanput. Uzorak čine hrvatski sportaši (profesionalni i vrhunski) koji se bave određenim sportom bez obzira na to je li on kategoriziran kao olimpijski ili neolimpijski sport.

Anketni upitnik podijeljen je u 7 odjeljaka. U prvom je odjeljku napomena kako je upitnik anoniman i da će se rezultati koristiti isključivo za potrebe pisanja diplomskog rada na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu na temu "Profesionalizam u sportu; prednosti i nedostaci". Drugi se sastojao od sedam pitanja, a prikupljali su se općeniti podaci o pojedinom sportašu, poput dobi, spola, stručne spreme, vrste sporta kojim se bavi i godine bavljenja tim sportom te podatak o posjedovanju određene kategorizacije Hrvatskog olimpijskog odbora. U trećem odjeljku tražili su se podaci o treninzima: učestalost treninga, duljina i zahtjevnost treninga te rangiranje odgovora na skali od 1 do 5 za postavljene teze autora (1 - uopće se ne slažem; 5 - u potpunosti se slažem s navedenim tvrdnjama). U četvrtom odjeljku opredjeljivali su se spadaju li u grupu profesionalnih ili vrhunskih sportaša, te samim time odredili koji odjeljak anketnog upitnika sljedeći popunjavaju. Peti je bio namijenjen isključivo profesionalnim sportašima, a šesti onim vrhunskim. Od profesionalnih sportaša tražili su se podaci o duljini profesionalnog staža, visini prihoda, postojanju ugovora i vrsti ugovora te podatak o postojanju menadžerskog vodstva kao i postotak izdvajanja za njihove usluge. Od vrhunskih su se sportaša tražili podaci o stipendijama (broju i iznosu) i podatak razvijaju li uz sportsku karijeru i onu poslovnu kako bi zaradili za život. Posljednji, sedmi odjeljak ponovno su ispunjavali svi sportaši, a od njih je traženo da prema vlastitom mišljenju i iskustvu daju svoje prijedloge ili iznesu saznanja o prednostima i nedostacima profesionalnog sporta u Hrvatskoj sa stajališta profesionalnog ili vrhunskog sportaša, ovisno kojoj grupi pripadaju.

Nakon primitka ispunjenih anketnih upitnika rezultati istraživanja su sumirani i prikazani u sljedećoj točki diplomskog rada na temelju kojih je donesen zaključak i predstavljene su prednosti i nedostaci profesionalnog sporta u Hrvatskoj.

3.3. Rezultati istraživanja

Istraživanje je provedeno među hrvatskim sportašima, profesionalnim i vrhunskim, koji se natječu u olimpijskim ili neolimpijskim disciplinama različitih sportova. Rezultati istraživanja prezentirani su u 6 cjelina, kao što su podijeljeni i u anketnom upitniku.

3.3.1. Opći podaci o sportašima

Istraživački uzorak čini ukupno 67 ispitanika, sportaša, od kojih je čak 51 predstavljalo Hrvatsku na Olimpijskim igrama u Rio de Janeiru ove godine, a ostatak su sportaši - reprezentativci Hrvatske ili vrhunski sportaši, koji se svojoj prilici nastupa na igrama još nadaju i za nju naporno treniraju.

Broj sportaša prema sportu kojim se bave (tablica 2.):

Tablica 2. *Broj sportaša prema sportu kojim se bave*

SPORT	BROJ SPORTAŠA
alpsko skijanje	1
atletika	10
biciklizam	5
boćanje	1
gimnastika	2
džudo	1
kajak kanu	2
odbojka	3
plivanje	2
ragbi	1
rukomet	9
streljaštvo	10
tae kwon do	6
tenis	1
vaterpolo	12
veslanje	1
UKUPNO:	67

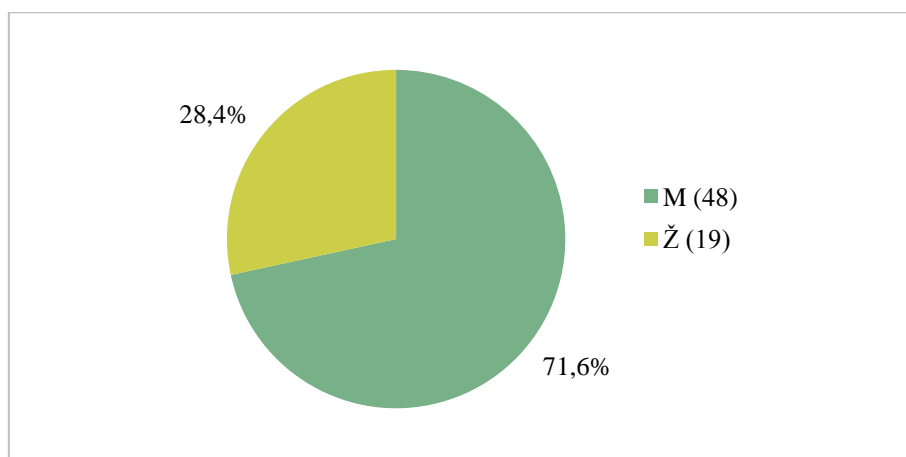
Izvor: *Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada*

Svaki od ispitanih sportaša razlikuje se i prema broju godina bavljenja odabranim sportom kao i prema broju godina reprezentativnog staža unutar reprezentacije nacionalnog saveza Hrvatske u sportu kojim se bave. Tako je jedan ispitanik iznio podatak o aktivnom bavljenju sportom 29 godina, što je najveći podatak provedene ankete, dok je jedan naveo podatak o aktivnom bavljenju sportom 3 godine, što je najmanji podatak provedene ankete. Radi jednostavnosti obrade podataka rađen je

izračun aritmetičke sredine pri čemu je dobiven prosjek godina bavljenja određenim sportom 14,86, a prosjek godina reprezentativnog staža 8,61.

S obzirom na spol, od ukupnog broja ispitanika, njih 48 je muškog spola, a 19 ženskog spola (grafički prikaz 1.).

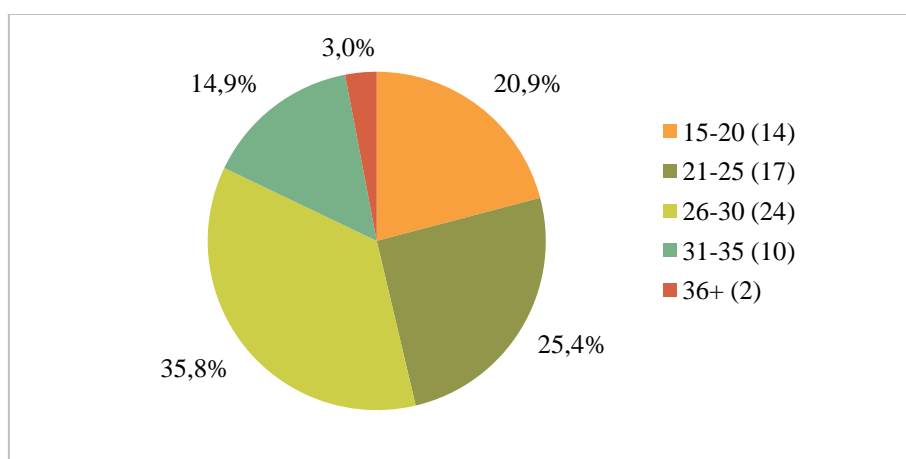
Grafički prikaz 1. Spol ispitanika

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Oni se razlikuju i prema dobnim skupinama. 14 sportaša u dobnoj su skupini od 15 do 20 godina, njih 17 u dobnoj skupini od 21 do 25 godina, 10 u skupini od 31 do 35 godina, najviše ih je, njih 24, u dobnoj skupini od 26 do 30 godina, dok ih je najmanje, samo njih dvoje, u skupini iznad 36 godina (grafički prikaz 2.).

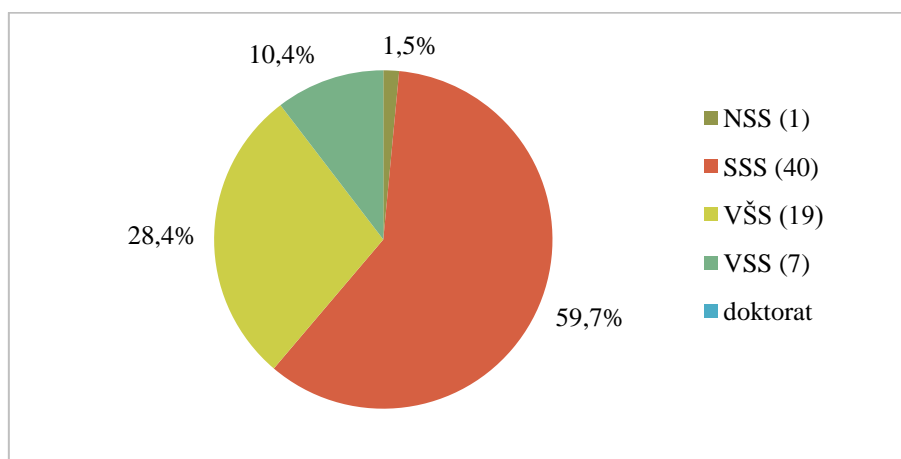
Grafički prikaz 2. Dob ispitanika (u godinama)

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Sportaši često zbog sportskih obaveza, dugih odsutnosti od kuće i natjecanja teško pronalaze vremena za usavršavanje na poslovnoj razini, tako teško odvajaju malo slobodnog vremena i za potrebe studiranja i stjecanja više titule. Dobiveni rezultati to i potvrđuju. Najveći broj sportaša (59,7 %) ima srednju stručnu spremu, jedan ima nižu stručnu spremu, 19 ima višu stručnu spremu, a nijedan od ispitanih sportaša, nažalost, nema završeni doktorat (grafički prikaz 3.).

Grafički prikaz 3. Stručna sprema ispitanika

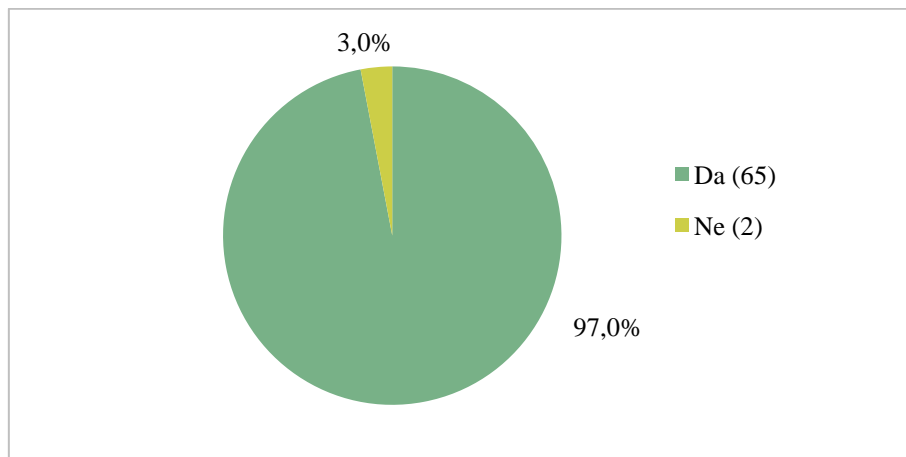
Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Kategorizacija sportaša primjenjuje se u svim sportovima čiji su nacionalni sportski savezi udruženi u Hrvatski olimpijski odbor. Temelj za kategorizaciju je odgovarajući sportski rezultat ili poredak koji sportaš postigne na natjecanjima koja organizira ili koja su pod jurisdikcijom nacionalnog sportskog saveza, odnosno koja organizira ili su pod jurisdikcijom međunarodnog sportskog saveza koji priznaje Međunarodni olimpijski odbor ili je član Općeg udruženja međunarodnih sportskih saveza (eng. *AGFIS*⁹). Temelj za kategorizaciju može biti i postignuti rejting za one sportaše čiji nacionalni sportski savezi ili međunarodni sportski savezi imaju utvrđenu metodologiju određivanja rejtinga i vode evidenciju o rejtingu svojih sportaša (<http://hssoinv.hr/Pravilnici/Pravilnik-kategorizacija.pdf>, 27.08.2016.).

⁹ AGFIS – Opće udruženje međunarodnih sportskih saveza (eng. *General Association of International Sports Federations*) sa sjedištem u Monte Carlu (<http://www.tsn.com/organizers/agfis-general-association-international-sports-federations>, 05.09.2016.)

Sljedeći grafički prikaz pokazuje brojčani odnos ispitanih sportaša sa ili bez kategorije Hrvatskog olimpijskog odbora (grafički prikaz 4.):

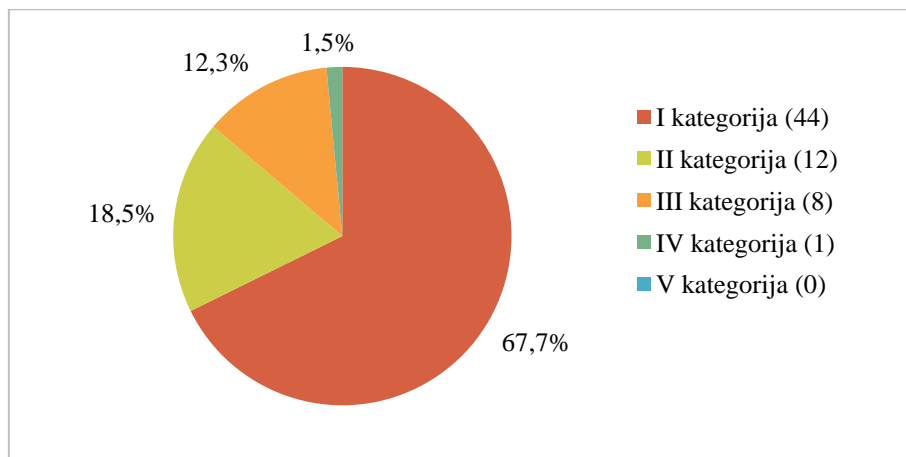
Grafički prikaz 4. Kategorizacija Hrvatskog olimpijskog odbora

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Prema Pravilniku kategorizacije Hrvatskog olimpijskog odbora sportaši se razvrstavaju u šest kategorija od kojih najveći broj ima I. kategoriju, a nešto manje II. i III. (grafički prikaz 5.).

Grafički prikaz 5. Stupanj kategorizacije Hrvatskog olimpijskog odbora

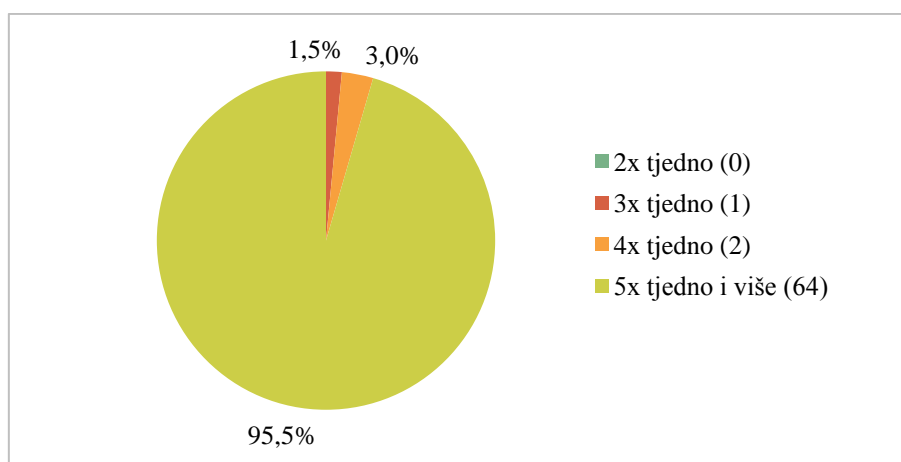
Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Bez obzira na to što u prethodnome grafičkom prikazu nisu predstavljeni svi stupnjevi kategorizacije, sveukupna je slika pripadnosti određenoj kategorizaciji profesionalnih i vrhunskih sportaša dobivena.

3.3.2. Podaci o treninzima sportaša

Svaka osoba koja se odluči baviti sportom, sportske obveze i treninge mora shvatiti ozbiljno i njima se posvetiti maksimalno. Profesionalni i vrhunski sport najbolji su primjer. Profesionalni i vrhunski sportaši nemaju puno slobodnog vremena jer treniraju često, dugo i naporno. Preko 95 % ispitanih sportaša trenira više od 5 puta tjedno (grafički prikaz 6.) te vjerojatno i više puta dnevno, ovisno o potrebama i rasporedu natjecanja.

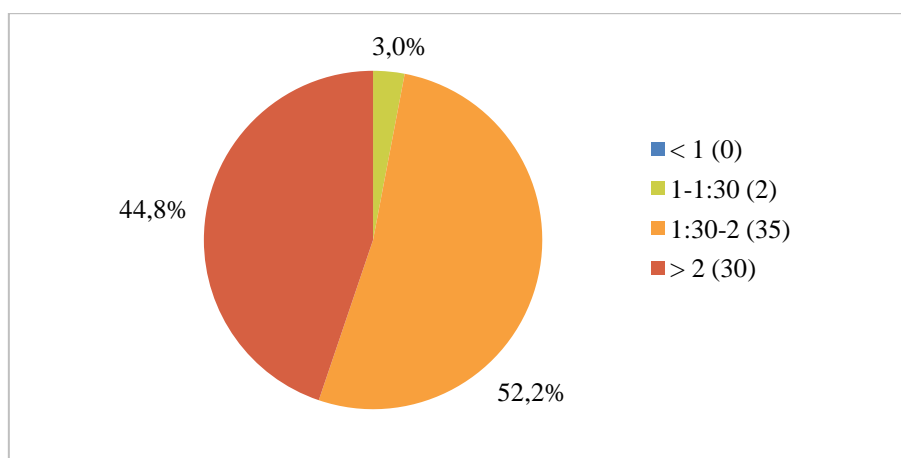
Grafički prikaz 6. Učestalost treninga na tjednoj bazi

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Trajanje prosječnog treninga većini tih sportaša je duži od sat i pol (44,8 %), dok čak preko 50 % ispitanih trenira i duže od dva sata (grafički prikaz 7.).

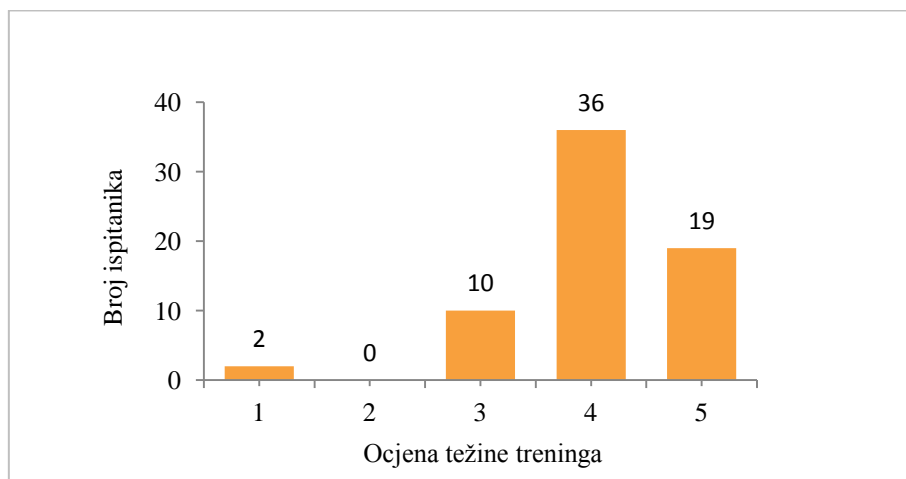
Grafički prikaz 7. Trajanje prosječnog treninga (u satima)

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Svaki sport ima svoju težinu. Ni za jedan sport ne može se reći da je lagan te ni u jednom sportu nije lako uspjeti. Pojedini sport jedino može biti fizički ili psihički zahtjevniji od nekog drugog. Sportaši su težinu vlastitih treninga ocijenili prema ljestvici bodovanja od 1 do 5, pri čemu je 1 označavao da trening ne smatraju napornim, a 5 da ga smatraju napornim (grafički prikaz 8.).

Grafički prikaz 8. Težina treninga

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

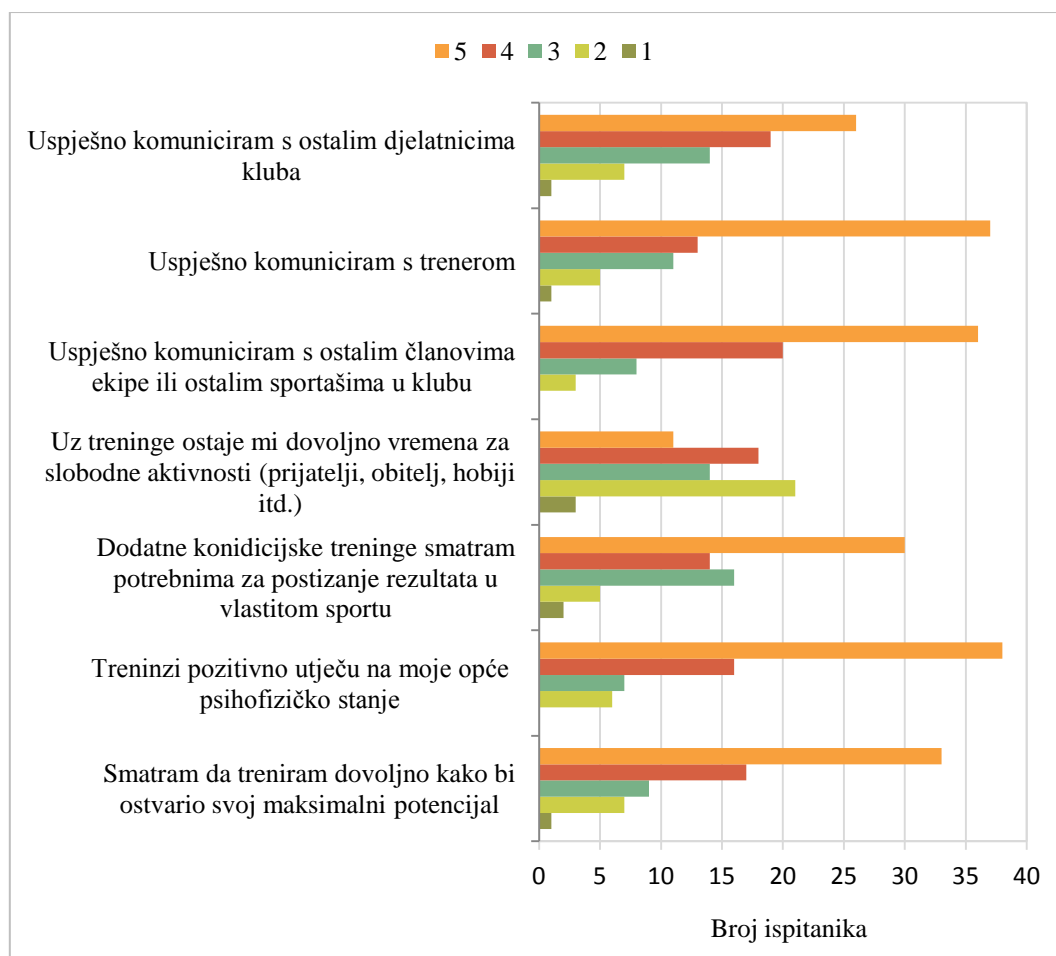
Na kraju odjeljka o treninzima ispitanik je morao izraziti svoje slaganje s navedenim tvrdnjama prema ljestvici bodovanja od 1 do 5, pri čemu je 1 označavao neslaganje u potpunosti s navedenom tvrdnjom, a 5 slaganje u potpunosti s navedenom tvrdnjom (grafički prikaz 9.).

Komunikacija sportaša i drugih uključenih u razvoj njihove karijere od izuzetne je važnosti i često je upitna. Međutim, od ukupnog broja ispitanih sportaša, više od polovice uspješno komunicira s ostalim članovima ekipe, ostalim sportašima u klubu te s vlastitim trenerom, a manje od polovice sportaša vlastitu je komunikaciju s ostalim djelatnicima u klubu ocijenilo maksimalnom ocjenom.

S obzirom na količinu sportskih treninga vezanih uz njihov sport smatraju da ostvarivanje vlastitog maksimalnog potencijala nije upitno te da sav trud i samo bavljenje sportom pozitivno utječe na njihovo psihofizičko stanje. Međutim, slažu se i s činjenicom kako za postizanje vrhunskih rezultata nisu dovoljni samo treninzi vezani uz njihov sport, već je potrebno usporedno odrađivati i dodatne kondicijske pripreme.

Izrazito podijeljena mišljenja vidljiva su u vezi s tvrdnjom o dostatnosti vremena za slobodne aktivnosti, poput druženja s prijateljima, obitelji ili bavljenje nekim drugim hobijima. Čak više od četvrtine sportaša smatra da nema dovoljno vremena za slobodne aktivnosti koje njihove obitelji, prijatelji ili poznanici sigurno imaju.

Grafički prikaz 9. Broj ispitanika i stupanj njihova slaganja s postavljanim tvrdnjama na skali od 1 do 5

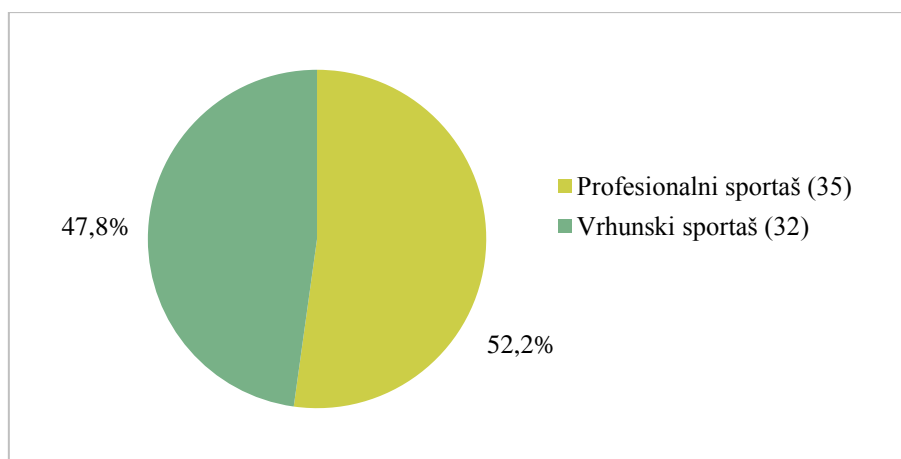
Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

3.3.3. Profesionalni sportaši vs. vrhunski sportaši

Glavna je tema ovog rada profesionalizam u sportu, njegove prednosti i nedostaci. Kako bismo navedene podatke mogli uspoređivati i potom ih valorizirati, istraživanje je provedeno na dvjema skupinama sportaša, profesionalnim i vrhunskim.

Omjer jednih i drugih prilično je izjednačen, što daje mogućnost bolje obrade podataka s jedne i druge strane (grafički prikaz 10.). Od ukupnog broja ispitanih sportaša 52,2 % sportom se bavi profesionalno, dok onih vrhunskih, u ovom slučaju, ima nešto manje 47,8 %.

Grafički prikaz 10. *Profesionalni sportaš vs. vrhunski sportaš*

Izvor: *Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada*

3.3.4. Karakteristike profesionalnog sporta i profesionalnih sportaša

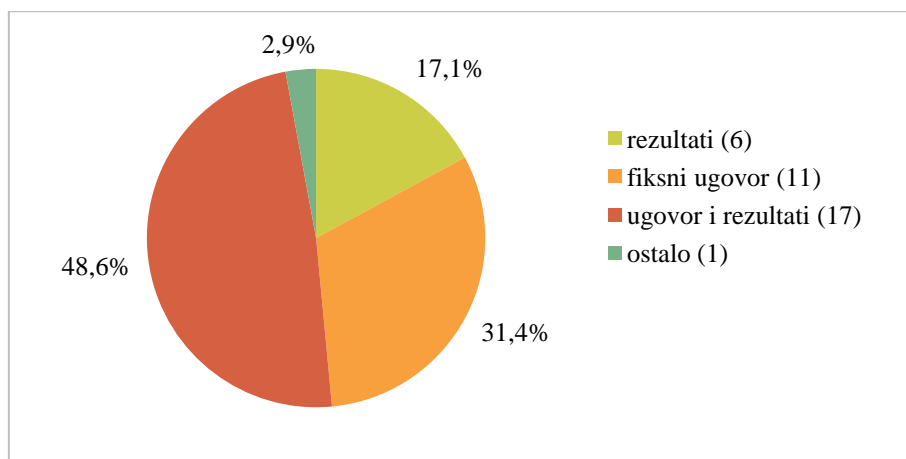
Prema prethodnom grafičkom prikazu poznato je da je, od ukupnog broja ispitanih, anketni upitnik popunilo 35 profesionalnih sportaša. Jedan od ispitanika je naveo podatak o profesionalnom bavljenju sportom punih 20 godina, što predstavlja najveći podatak provedene ankete, dok je jedan naveo podatak o profesionalnom bavljenju sportom samo 2 godine, što predstavlja najmanji podatak provedene ankete.

Međutim, radi jednostavnosti obrade podataka, rađen je izračun aritmetičke sredine, pri čemu je dobiven prosjek profesionalnog bavljenja sportom 9,57 godina.

Glavna karakteristika profesionalnog sporta je mogućnost zaposlenja sportaša u klubu ili nekoj državnoj instituciji, radi ostvarivanja mogućnosti lakšeg privređivanja za život te mogućnosti maksimalne posvećenosti sportu i sportskim obavezama.

Svaki sportaš dogovara drukčije uvjete zaposlenja te mu visina prihoda može ovisiti o različitim parametrima. U provedenoj anketi doznaje se kako je većina profesionalnih sportaša (njih 17, tj 48,6 %) vezana za poslodavca poslovnim ugovorom, ali visina prihoda ujedno im ovisi i o rezultatima (grafički prikaz 11.).

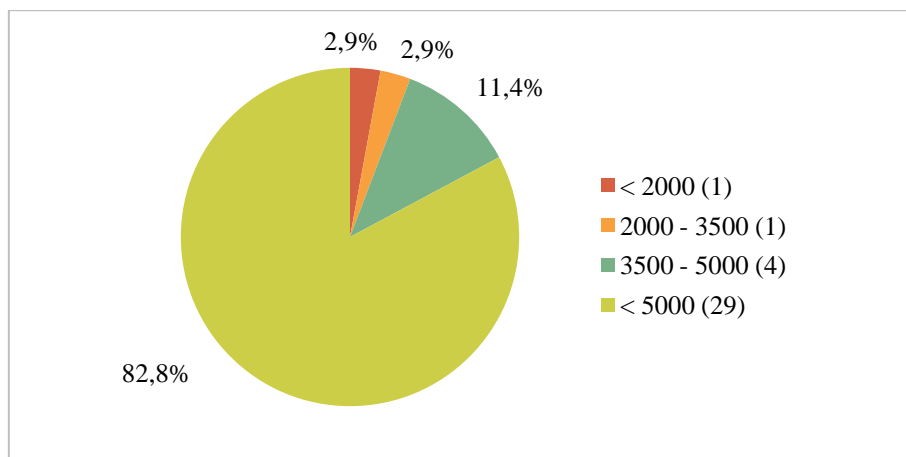
Grafički prikaz 11. *Ovisnost prihoda profesionalnih sportaša*

Izvor: *Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada*

Nadalje, spomenuta visina prihoda može biti različita ovisno o tome na kojeg se sportaša odnosi, ali i o kojem se sportu radi. Za maksimalnu opciju ponuđeni je iznos otprilike u visini prosječne hrvatske plaće koja je, prema narodnom uvjerenju, dostatna za pokrivanje životnih troškova u Hrvatskoj. Dobiveni podaci pokazuju kako čak 82,8 % profesionalnih sportaša ima prihode više od 5 tisuća kuna (grafički prikaz 12.).

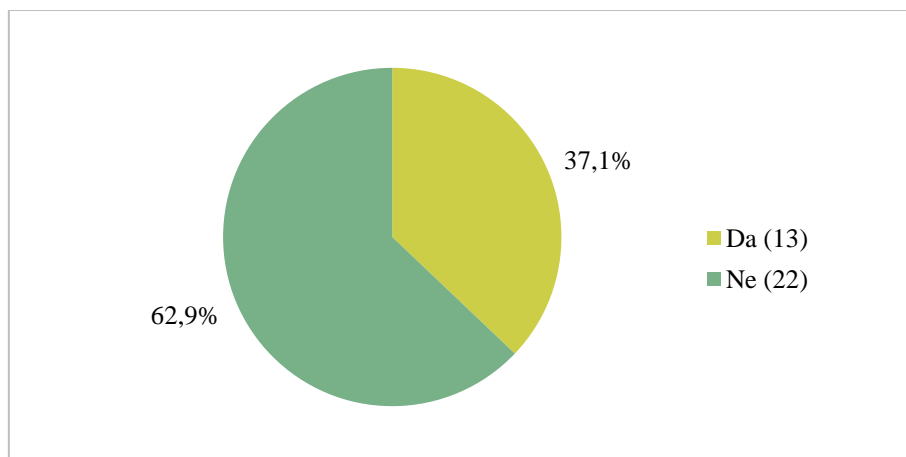
Grafički prikaz 12. *Visina prihoda profesionalnih sportaša (u kunama)*

Izvor: *Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada*

Sportskom karijerom sportaša može upravljati menadžer ili sportaš sam. 22 sportaša o karijeri brine samostalno, vjerojatno uz pomoć obitelji, prijatelja i slično, dok njih 13 ipak koristi usluge menadžera (grafički prikaz 13.).

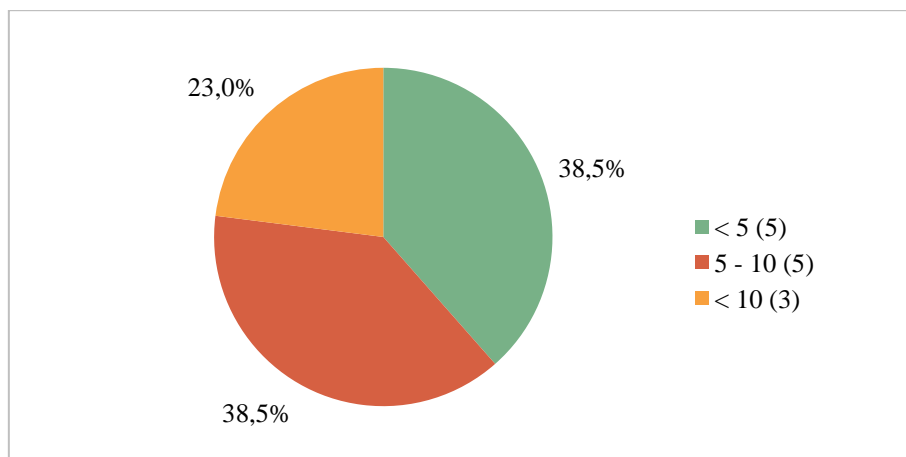
Grafički prikaz 13. *Vodstvo menadžera*

Izvor: *Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada*

Uloga menadžera može u karijeri sportaša biti različita te novčana obaveza sportaša prema menadžeru ovisi upravo o vrstama poslova koje menadžer za njega obavlja, o samom sportašu, ali i o rezultatima koje on postiže. U većini slučajeva svi parametri su definirani ugovorom kojeg se obje strane moraju pridržavati. 13 profesionalnih sportaša koji imaju menadžere za menadžerske usluge moraju izdvojiti sljedeći postotni iznos vlastitih prihoda (grafički prikaz 14.):

Grafički prikaz 14. *Menadžerski postotak (u postotcima)*

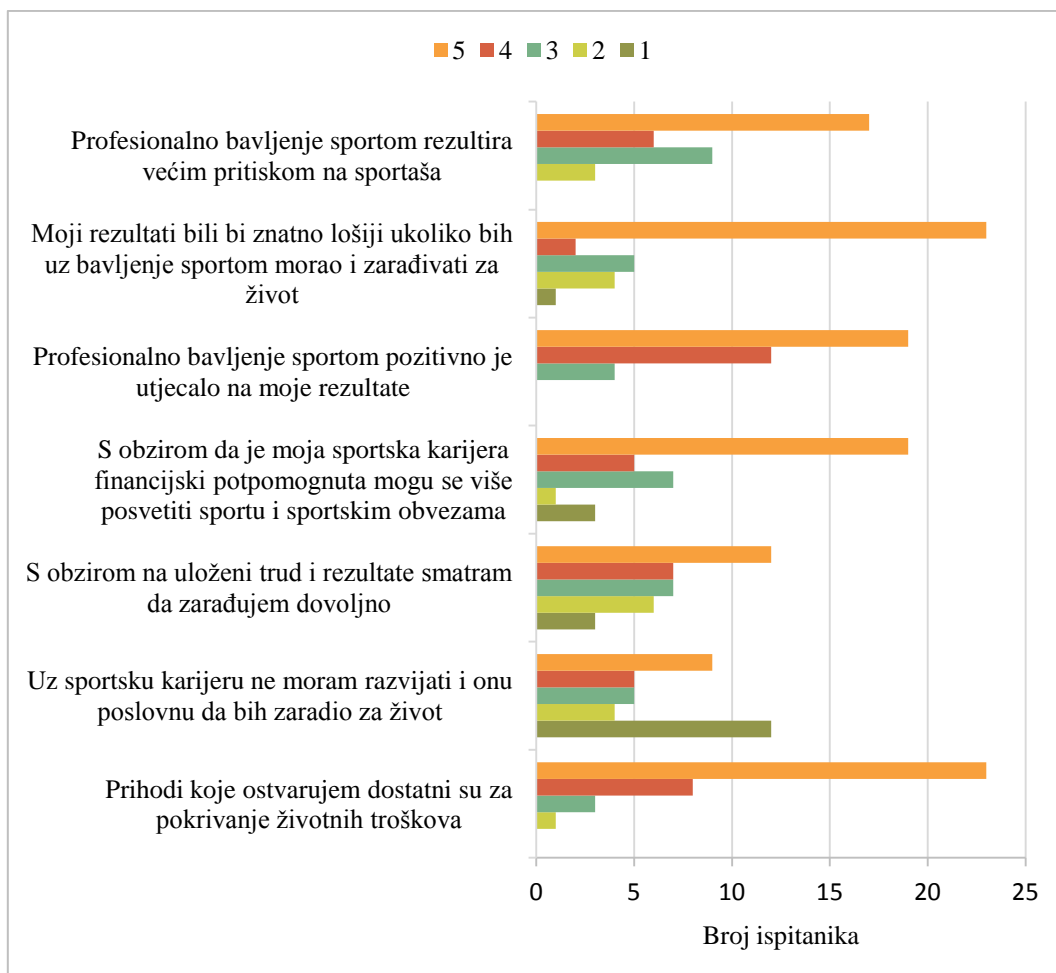

Izvor: *Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada*

Nadalje, ispitanici su morali izraziti svoje slaganje s navedenim tvrdnjama prema ljestvici bodovanja od 1 do 5 (grafički prikaz 15.), pri čemu je 1 označavao neslaganje u potpunosti s tvrdnjom, a 5 u slaganje u potpunosti s tvrdnjom.

S 5 postavljenih tvrdnji veliki se broj profesionalnih sportaša slaže. To su: da profesionalno bavljenje sportom pozitivno utječe na rezultate, da bi rezultati bili lošiji ukoliko bi morali uz sport zarađivati i za život, da u profesionalnom sportu imaju više mogućnosti posvetiti se sportu i sportskim obavezama, ali i da je zato sportaš pod većim pritiskom jer se od njih stalno očekuje maksimalan uspjeh, a kritizira poraz.

Grafički prikaz 15. *Broj profesionalnih sportaša i stupanj njihova slaganja s postavljenim tvrdnjama na skali od 1 do 5*

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Bez obzira na to što većina smatra kako bi im rezultati bili lošiji kad bi morali dodatno zarađivati za život, smatraju da ipak moraju razvijati i poslovnu karijeru (npr. doškolovanje) i tako osigurati budućnost nakon završetka sportske karijere.

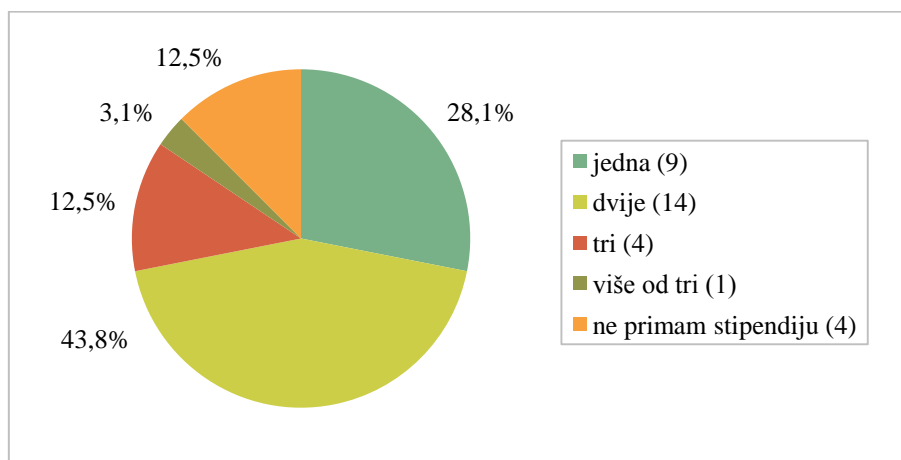
Podijeljena su mišljenja i što se tiče primanja. Otprilike isti broj profesionalnih sportaša misli da su potplaćeni te da zaslužuju više, dok druga polovica misli da, s obzirom na rezultate i uloženi trud, zarađuju dovoljno.

3.3.5. Karakteristike vrhunskog sporta i vrhunskih sportaša

Iako je vrhunski sport dio amaterizma, najbliži je oblik sporta koji se može usporediti s profesionalnim. Vrhunski sportaši ne zarađuju za život sportom na način na koji to rade profesionalni, ali uz sportske stipendije grada, općine, županije, države ili nekog drugog, mogu si olakšati troškove života barem u određenom segmentu.

Ovu anketu ispunilo je 32 vrhunskih sportaša, od kojih samo njih 4 ne prima stipendiju, a preko 85 % prima barem jednu (grafički prikaz 16.).

Grafički prikaz 16. Broj stipendija vrhunskih sportaša

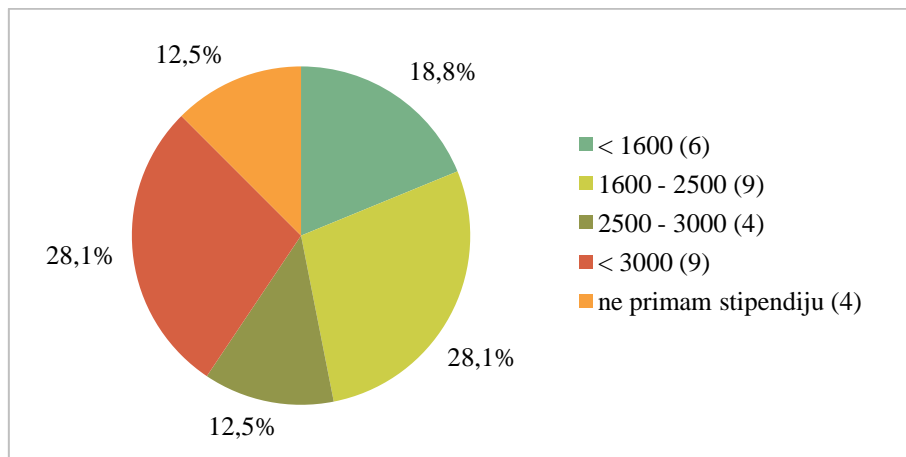
Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

U Hrvatskoj neoporezivi iznos stipendija smije doseći iznos od 1600 kn. Upravo zbog te činjenice najmanji neoporezivi iznos stipendije prva je mogućnost koju su sportaši mogli zaokružiti na pitanju vezanom za visinu primanja putem stipendija.

Prema 17. grafičkom prikazu vidi se kako su primanja vrhunskih sportaša raznolika. Njih 6 prima manje od 1600 kn, dok ostalih 23 prima više od navedenog iznosa te pri tome za svaku dodatnu vrijednost moraju plaćati i porez. Time se visina navedene

sportske stipendije smanjuje i obvezuje sportaša na pažljivo trošenje i, u većini slučajeva, štednju.

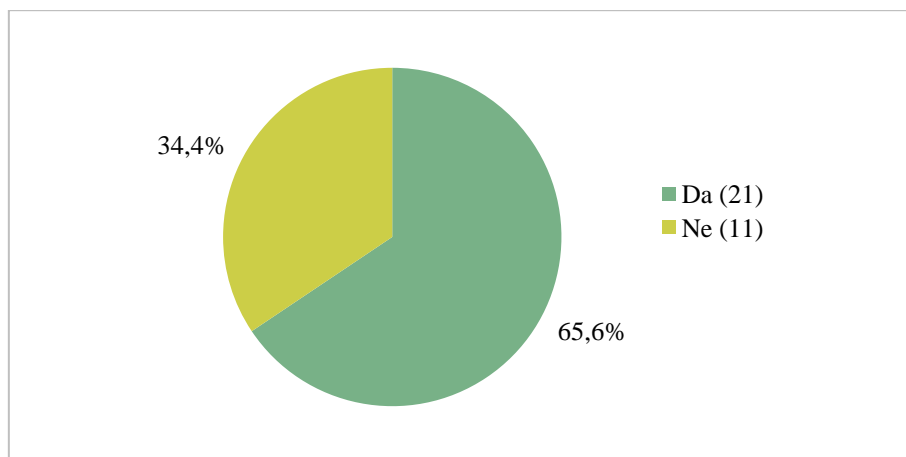
Grafički prikaz 17. *Iznos stipendija vrhunskih sportaša (u kunama)*

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Osim što se vrhunski sport razlikuje od profesionalnog u načinu zarađivanja, razlikuju se i u pogledu razvoja poslovne karijere. Bez završene škole i stečene akademske titule, zaposlenje je vrlo teško pronaći. Vrhunski se sportaši često nađu u teškoj situaciji jer ih poslodavci nisu spremni zaposliti uz obrazloženje kako će dugo izbivati radi natjecanja i nemogućnosti fleksibilnog radnog vremena zbog obaveza treninga. Međutim, bez obzira na prepreke, vrhunski sportaši ne odustaju od vlastitog obrazovanja i razvoja poslovne karijere (grafički prikaz 18.).

Grafički prikaz 18. *Potrebitost razvoja poslovne karijere uz sportsku*

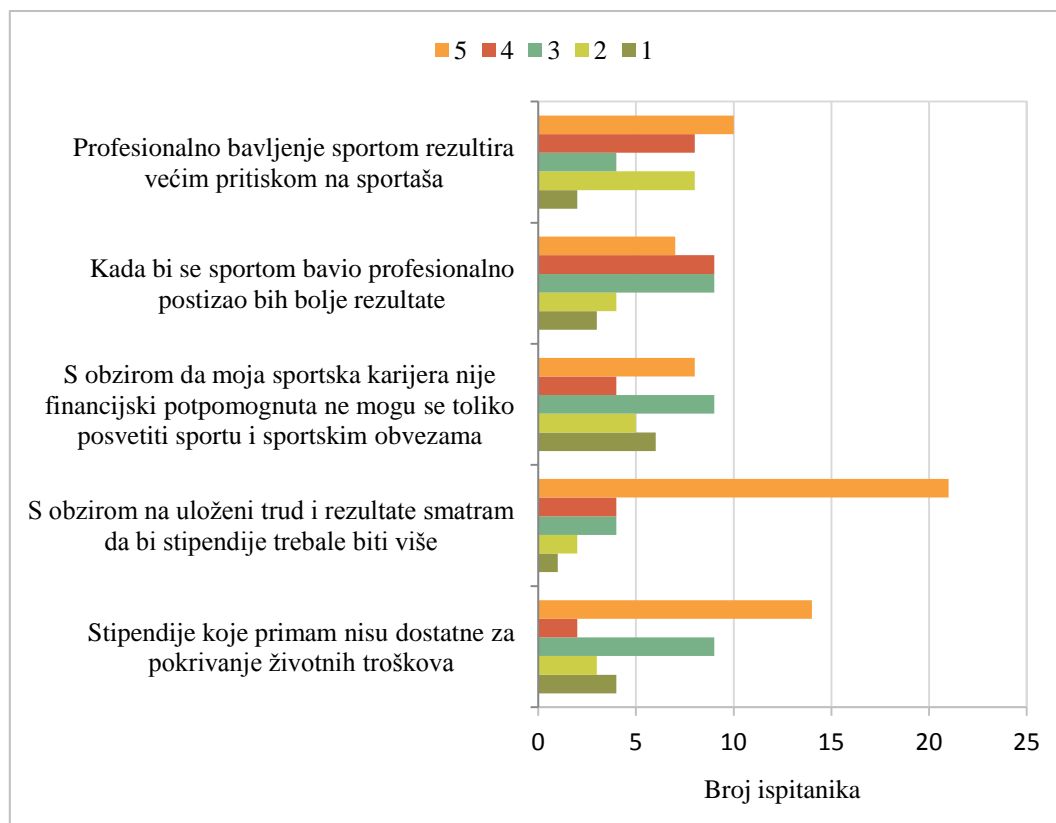

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

Vrhunski sportaši su, također, morali izraziti svoje slaganje s 5 navedenih tvrdnji prema ljestvici bodovanja od 1 do 5 (grafički prikaz 19.), pri čemu je 1 označavao neslaganje u potpunosti, a 5 u slaganje potpunosti s navedenom tvrdnjom.

Izrazito podijeljena mišljenja vrhunskih sportaša vidljiva su uz 3 navedene tvrdnje. Otprilike polovica smatra kako se i bez bolje financijske osiguranosti u pogledu sporta mogu posvetiti sportu i sportskim obvezama na visokoj razini, dok druga polovica smatra da bi im bolja financijska potpora pružila više mogućnosti i bolje uvjete rada. Također, podijeljena su mišljenja vezana uz postizanje boljih rezultata u profesionalnim vodama. Polovica smatra kako profesionalnost omogućuje veći uspjeh, dok se druga polovica s time ne slaže i smatra kako uspjeh ovisi o samom pojedincu i njegovom radu. Posljednja tvrdnja u kojoj su mišljenja podijeljena visina je pritiska na sportaša u profesionalnom sportu. Otprilike četvrtina ispitanih vrhunskih sportaša smatra kako visina pritiska na profesionalnog sportaša nije veća od one na vrhunskog sportaša.

Grafički prikaz 19. Broj vrhunskih sportaša i stupanj njihova slaganja s postavljenim tvrdnjama na skali od 1 do 5

Izvor: Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada

U dvije tvrdnje, međutim, njihovo je mišljenje podjednako. Preko 50 % ispitanih vrhunskih sportaša slaže se s činjenicom da bi sportske stipendije trebale biti više s obzirom na uloženi trud sportaša i rezultate koje ostvaraju te da dobivene stipendije nisu dostatne za pokrivanje životnih troškova pa su uz onu sportsku karijeru primorani razvijati i poslovnu kako bi zaradili za život i osigurali svijetlu budućnost.

3.3.6. Prednosti i nedostaci profesionalnog sporta sa stajališta sportaša

U zaključnom je dijelu anketnog upitnika sportašima, profesionalnim i vrhunskim, dana mogućnost slobodnog odgovora na pitanje o prednostima i nedostacima profesionalnog sporta prema njihovom mišljenju, iskustvu ili uvjerenju (tablica 3.).

Tablica 3. *Prednosti i nedostaci profesionalnog sporta prema mišljenju sportaša*

PROFESIONALNI SPORT	
PREDNOSTI	NEDOSTACI
financijska sigurnost, lakše pokrivanje životnih troškova	visok pritisak na sportaša, stres, podcijenjenost, velika medijska popularnost, zadiranje u privatni život, manje ljubavi prema sportu (sve se okreće interesu)
bolja posvećenost sportu, veće mogućnosti napretka, veći rezultati, slava	puno odricanja, ozljede, narušavanje opće fizičkog stanja sportaša, nemogućnost višeg doškolovalanja zbog obaveza
ozbiljnost, disciplina, odgovornost, organizacija vremena, zdrave životne navike, raznovrsnost prehrane	veća odgovornost, strah od neuspjeha, nemogućnost uživanja u hrani i piću
sponzorstva i veća ulaganja u uspjeh	problemi redovitih isplata, nedostatak financijske podrške vlasti
dinamičnost života, putovanja, doživotna iskustva i uspomene, upoznavanje novih kultura, sklapanje novih prijateljstava	asocijalnost, gubitak dodira s društvom
kvalitetnije iskorištavanje slobodnog vremena	manjak vremena za obitelj i prijatelje

Izvor: *Rezultati anketnog upitnika autorice završnog rada*

3.4. Rasprava

Rezultati diplomskog rada dobiveni su putem anketnog upitnika koji su popunili profesionalni i vrhunski sportaši koji čine *kremu hrvatskog sporta* (franc. *Crème de la crème*¹⁰) te se zbog toga mogu smatrati valjanim, autentičnim i reprezentativnim. Od 67 ispunjenih anketnih upitnika, njih 51 ispunili su hrvatski olimpijci koji su predstavljali Hrvatsku na ovogodišnjim Olimpijskim igrama u Rio de Janeiru.

Istraživanja i rezultati drugih autora na temu prednosti i nedostataka profesionalnog sporta nisu pronađeni te ne mogu biti ni s čim uspoređivani. Međutim, postoje narodna uvjerenja, saznanja i opće poznate činjenice o profesionalnom sportu, usmena predaja temeljena na iskustvima sportaša ili na onom viđenom, prenošenom u medijima. Dobiveni rezultati uspoređivani s tim podacima, vrlo su slični te njihovu istinitost u većini slučajeva potvrđuju.

3.5. Zaključci istraživanja

Veći broj sportaša koji su ispunili anketu natječu se u ekipnim sportovima, što govori o popularnosti navedenih sportova i time se potvrđuje da ekipni sportovi u Hrvatskoj još uvijek imaju veći značaj od onih manjih, pojedinačnih čija popularnost raste samo zbog entuzijazma i uspjeha pojedinaca.

Za uspjeh u svakom sportu potrebne su godine rada, truda i odricanja. Svaki sportaš u svojoj sportskoj karijeri nailazi na brojne prepreke i suočava se s usponima i padovima. Stoga je dobiveni prosjek od 15 godina bavljenja određenim sportom i prosjek od 8 i pol godina reprezentativnog staža u pravilnom odnosu i potvrđuju činjenicu da uspjeh ne dolazi preko noći već se za slavu i uspjeh treba dugotrajno boriti i truditi. U nekim sportovima životna dob također može predstavljati određenu prepreku uspjehu, dok u nekima ona nije važna te se i u srednjim, zlatnim godinama, mogu ostvarivati vrhunski rezultati. Ipak, izuzev iznimaka, smatra se kako se najveći sportski uspjesi ostvaruju između dvadesete i tridesete godine života, što je anketom i potvrđeno.

¹⁰ Crème de la crème – fraza preuzeta iz francuskog jezika čiji je doslovan prijevod: *Najbolji od najboljih* (prijevod autorice)

Uspjeh ovisi o godinama treniranja, ali i o učestalosti, trajanju i težini treninga. Vrhunski i profesionalni sportaši treniraju naporno više od 5 puta tjedno i u trajanju dužem od sat i pol. Takav režim treninga i obaveza jedina su garancija uspjeha u koju svi ispitani sportaši vjeruju.

Istraživački uzorak ovog diplomskog rada čine pretežito muškarci, ne zato što se u Hrvatskoj više sportom bave osobe muškog spola, već zato što, nažalost, ni jedna ženska sportska ekipa nije izborila nastup na ovogodišnjim Olimpijskim igrama, pa njihovi odgovori nisu prikupljeni.

Ako se pojedinac odluči sportom baviti na vrhunskoj razini, sportske obveze i odsutnost zbog natjecanja često su razlog nemogućnosti doškolovanja i razvoja poslovne karijere. Navedeni podatak potvrđuje i rezultat ankete jer 60 % ispitanih sportaša ima samo srednju stručnu spremu, što je u današnje vrijeme, kada je visoko školovanje dostupno skoro svima, teško shvatljivo i neprihvatljivo. Bez obzira na sportske obveze trebale bi postojati javne obrazovne ustanove koje i sportašima pružaju mogućnost stjecanja obrazovanja bez visokih školarina koje zahtijevaju privatni fakulteti.

S oblikom profesionalnog sporta građani Hrvatske upoznati su najviše preko nogometa, u kojem je taj oblik i najzastupljeniji. Većina nogometaša žive od sporta, imaju osiguranu budućnost, lako pokrivaju sve životne troškove, potpisuju milijunske ugovore s različitim domaćim i stranim klubovima, vlastitu sportsku karijeru predaju u ruke menadžera i slavu stječu na temelju rezultata postignutih na međunarodnoj i svjetskoj razini. Ostali sportovi manje su zastupljeni i u medijima te je stoga i narod manje upoznat s njihovom situacijom.

Iako se očekivao drugačiji rezultat, anketni upitnik ovog diplomskog rada ispunili su otprilike u istom omjeru profesionalni i vrhunski sportaši. Razlog tome je broj rukometaša i vaterpolista koji su ispunili upitnik, a to su sportovi koji, nakon nogometa, imaju najviše profesionalnog zaposlenja sportaša.

Vrhunski sport, kao podgrupa amaterskog sporta, iz godine u godinu napreduje i raste po broju sportaša pa je tako i broj onih koji su ispunili ovu anketu u potpunosti očekivan. Vrhunski sport se od onog profesionalnog najviše razlikuje u pogledu privređivanja za život. Stipendije su oblik primanja vrhunskih sportaša. Svi oni trebali

bi primati određeni, barem simbolični iznos novčane stipendije, međutim još uvijek, prema dobivenim rezultatima, postoje oni koji ih uopće ne primaju, a oni koji primaju, njihovim iznosom nisu zadovoljni i smatraju da u omjeru prema ostvarenim rezultatima stipendije trebaju biti više. Tako bi im se olakšali uvjeti rada, pokrivanje životnih troškova, povećala mogućnost maksimalne i fokusirane posvete isključivo sportu kojim se bave i smanjio pritisak zbog razvijanja poslovne karijere uz sportsku.

Rezultati ankete potvrdili su činjenicu da profesionalni sport donosi veću zaradu i bolje uvjete za rad i pokrivanje životnih troškova. Preko 80 % profesionalnih sportaša u Hrvatskoj koji su ispunili anketu zarađuju više od 5000 kn mjesečno, što je otprilike iznos prosječne hrvatske plaće. Velikoj većini prihodi su definirani ugovorom i rezultatima, ali ih usprkos navedenoj činjenici polovica smatra da bi, s obzirom na uspjehe, trebali zarađivati još više. Poznato je da skoro svaki nogometaš ima menadžera, a iznenađujuće je da je u ostalim sportovima njihova prisutnost, ali i popularnost puno manja. Od 35 profesionalnih sportaša koji su popunili anketu, samo njih 13 ima menadžere te za njihove usluge moraju izdvajati puno manji postotak nego nogometaši. Razlozi mogu biti različiti, ali pretpostavlja se da su neki od njih neupoznatost sportaša s mogućnošću menadžerskog vodstva sportske karijere, nezainteresiranost menadžera za određenog sportaša i sport ili pak negativni stav sportaša prema tome da teško zarađeni novac, koji ne doseže iznose kao u nogometu, dijeli s trećom osobom.

Na temelju svega rečenog potvrđen je dio hipoteze rada koji govori da profesionalni sport karakteriziraju i prednosti i nedostaci, ali opovrgnut je dio koji govori da ima više prednosti nego nedostataka. Broj prednosti koje im donosi je, prema dobivenim rezultatima, čak i manji, a sportaši se teže nose s njegovim nedostacima. Istaknute prednosti su: financijska sigurnost, lakše pokrivanje troškova, veće mogućnosti posvete sportu, visoka discipliniranost i odlična organizacija vremena, zdrave životne navike, dinamičnost života, brojna putovanja te brže postizanje statusa slave. Nasuprot tome dolaze nedostaci: visok pritisak, stres, velika medijska popularnost koja sa sobom donosi i gubitak privatnosti, manje ljubavi prema sportu jer se sve više okreće interesima, puno odricanja, učestalost ozljeda, veća odgovornost i strah od neuspjeha, asocijalnost, gubitak dodira s društvom te manjak vremena za obitelj i prijatelje.

4. ZAKLJUČAK

Sport predstavlja slobodno kretanje pojedinca u otvorenim ili zatvorenim prostorima radi poboljšanja kvalitete života, unapređenja vlastitih sposobnosti i stvaranja zdravih životnih navika kretanja upotpunjujući vlastito slobodno vrijeme. Kao jedan od najbrže rastućih djelatnosti, ne samo po broju uključenih sudionika, rasprostranjenosti, popularnosti već i po profitu koji se od sporta ostvaruje te brzini njegova razvoja usporedno sa razvojem tehnologije, postao je predmetom brojnih istraživanja.

Istraživanje ovog rada odnosi se na prednosti i nedostatke profesionalnog sporta u Hrvatskoj u usporedbi s karakteristikama vrhunskog sporta, oblika amaterizma s kojim ima najviše dodirnih točaka.

Profesionalizam je u sportu danas sveprisutan. Njegova međunarodna popularnost i utjecaj može se preslikati i na trenutačnu situaciju u Hrvatskoj, ali u manjim omjerima. Proces profesionalizacije sporta kao društvene djelatnosti pretvorio je amatersku zabavu i samoostvarenje preko sporta u ekonomski proračunatu djelatnost putem koje pojedinci ili skupine ljudi ostvaruju prihod i na temelju nje kotiraju na tržištu. Sportsko profesionalna djelatnost preuzela je sve karakteristike ostalih društvenih profesija u Hrvatskoj pri čemu su svi akteri, sudionici uključeni u sportsku industriju zaposleni u klubovima, društvima ili udrugama te tako privređuju za život.

Menadžerstvo je pojam koji se u Hrvatskoj javio kasnije nego u većini ostalih europskih zemalja, a prema postotku zastupljenosti s njima se može mjeriti jedino u nogometu, u kojem su milijunski transferi sportaša, visoke novčane naknade za sportska postignuća kao i postojanje menadžerskog vodstva odavno prisutni. U nekim drugim sportovima poslove menadžera još uvijek odrađuju upravitelji, direktori, treneri ili neko drugo osoblje vezano uz rad sportaša i odabranog mu kluba.

Cilj rada je ukazati na međusobnu interakciju i povezanost profesionalizma i menadžerstva u hrvatskom sportu, definirati njegove pozitivne i negativne strane u usporedbi s vrhunskim sportom, ali i potvrditi ili opovrgnuti postavljenu tezu o postojanju većeg broja prednosti profesionalnog sporta naspram nedostataka.

Prednosti profesionalnog sporta su financijska sigurnost, lakše pokrivanje troškova, veće mogućnosti posvete sportu, visoka discipliniranost i odlična organizacija vremena,

zdrave životne navike, dinamičnost života, brojna putovanja te brže postizanja statusa slave. S druge strane dolaze nedostaci: visok pritisak, stres, velika medijska popularnost koja sa sobom donosi i gubitak privatnosti, manje ljubavi prema sportu zbog uplitanja interesa, puno odricanja, učestalost ozljeda, veća odgovornost i strah od neuspjeha, asocijalnost, gubitak dodira s društvom te manjak vremena za obitelj i prijatelje.

Hipoteza rada je prikazanim rezultatima dijelom potvrđena, ali dijelom i opovrgnuta. Profesionalni sport nudi sportašu određene prednosti važne za postizanje uspjeha u sportu, ali broj nedostataka i njihov značaj za sportaša pojedinca često su dio profesionalnog sporta koji je teže prihvatiti. Potpora i vjera obitelji, prijatelja i vlastitog sportskog kluba u sportaša glavni su preduvjeti svakog sportskog rezultata i uspjeha.

Zastupljenost profesionalizma u hrvatskom sportu sve više raste. Iako sa sobom donosi prednosti i nedostatke, njegov je utjecaj potrebno prihvatiti i iz svake situacije izvući maksimum za sportaša i sve koji ga okružuju i sudjeluju u stvaranju njegove sportske karijere i slave.

5. LITERATURA

1. AGFIS – Opće udruženje međunarodnih sportskih saveza.
<http://www.tsn.com/organizers/agfis-general-association-international-sports-federations>. (05.09.2016.)
2. Bartoluci, M. (2002). Introduction to the management of sport and tourism. U Milanović, D.; Prot, F. Proceedings Book of the 3rd International Scientific Conference „Kinesiology – New Perspectives“. Opatija. Zagreb. Faculty of Kinesiology.
3. Bartoluci, M. (2003). Ekonomika i menadžment sporta. Zagreb. Informator.
4. Bartoluci, M. i suradnici. (2004). Menadžment u sportu i turizmu. Zagreb. Kineziološki fakultet. Ekonomski fakultet.
5. Bartoluci, M.; Škorić, S. (2009). Menadžment u sportu. Zagreb. Odjel za izobrazbu trenera Društvenog veleučilišta u Zagrebu. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Boston Gazette - <http://www.poynter.org/wp-content/uploads/2015/03/Image-Boston-Gazette-1.jpg>. (06.07.2016.)
7. Buble, M. (2006). Osnove menadžmenta. Zagreb. Sinergija.
8. Covell i drugi. (2002). Managing Sports Organizations: Responsibility for Performance. Thomson South-Western.
9. Friedman, G. (1959). Razmrvljeni rad. Zagreb. Naprijed.
10. Hrvatski olimpijski odbor. (1999). Pravilnik o kategorizaciji sportaša.
<http://hssoinv.hr/Pravilnici/Pravilnik-kategorizacija.pdf>. (27.08.2016.)
11. ICSSPE - Međunarodna asocijacija za sportske znanosti i tjelesno vježbanje.
<https://www.icsspe.org/> (05.09.2016.)
12. ICSSPE. (1968). Manifest über den Sport. ICSSPE. UNESCO.
13. Magnane, G. (1964). Sociologie du Sport. Pariz. Galimard.

14. Mataja, Ž. (1986). Uvod u sportski trening. Zagreb. Sportska tribina.
15. Republika Hrvatska. (1992). Zakon o športu. Narodne novine 11/94.
16. Republika Hrvatska. (1992). Zakon o športu. Narodne novine 25/93.
17. Republika Hrvatska. (1992). Zakon o športu. Narodne novine 60/92.
18. Republika Hrvatska. (1992). Zakon o športu. Narodne novine 71/60.
19. Republika Hrvatska. (1997). Zakon o Športu. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/267327.html> (10.07.2016.)
20. Rus, V.; Arzenšek, V. (1985). Rad kao sudbina i kao sloboda. Zagreb. Globus.
21. Samuelson, P.; Nordhaus, W. D. (1985). Economics. New York. McGraw-Hill.
22. Sikavica, P.; Bahtijarević-Šiber, F. (2004). Menadžment. Teorija menadžmenta i veliko empirijsko istraživanje u Hrvatskoj. Masmedia.
23. Sikavica, P.; Novak, M. (1999). Poslovna organizacija. Zagreb. Informator.
24. Srića, V. (1992.). Principi suvremenog menadžmenta. Zagreb. Visoka poslovna škola.
25. Žugić, Z. (2000). Sociologija sporta. Zagreb. Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta.
26. Žugić, Z. (1999). Sport kao „big business“ – izvor profita, spektakl, gladijatorstvo?. U Bartoluci, M. (ur.). Ekonomski aspekti sporta i turizma. Zagreb. Fakultet za fizičku kulturu.

6. PRILOZI

Popis grafičkih prikaza

Grafički prikaz 1. Spol ispitanika.....	22
Grafički prikaz 2. Dob ispitanika (u godinama).....	22
Grafički prikaz 3. Stručna sprema ispitanika	23
Grafički prikaz 4. Kategorizacija Hrvatskog olimpijskog odbora	24
Grafički prikaz 5. Stupanj kategorizacije Hrvatskog olimpijskog odbora	24
Grafički prikaz 6. Učestalost treninga na tjednoj bazi	25
Grafički prikaz 7. Trajanje prosječnog treninga (u satima).....	25
Grafički prikaz 8. Težina treninga.....	26
Grafički prikaz 9. Broj ispitanika i stupanj njihova slaganja s postavljenim tvrdnjama na skali od 1 do 5.....	27
Grafički prikaz 10. Profesionalni sportaš vs. vrhunski sportaš	28
Grafički prikaz 11. Ovisnost prihoda profesionalnih sportaša	29
Grafički prikaz 12. Visina prihoda profesionalnih sportaša (u kunama)	29
Grafički prikaz 13. Vodstvo menadžera.....	30
Grafički prikaz 14. Menadžerski postotak (u postotcima)	30
Grafički prikaz 15. Broj profesionalnih sportaša i stupanj njihova slaganja s postavljenim tvrdnjama na skali od 1 do 5	31
Grafički prikaz 16. Broj stipendija vrhunskih sportaša.....	32
Grafički prikaz 17. Iznos stipendija vrhunskih sportaša (u kunama)	33
Grafički prikaz 18. Potrebitost razvoja poslovne karijere uz sportsku	33
Grafički prikaz 19. Broj vrhunskih sportaša i stupanj njihova slaganja s postavljenim tvrdnjama na skali od 1 do 5.....	34

Popis slika

Slika 1. Linijski sustav organizacije hrvatskog sporta	10
Slika 2. Boston Gazette header	16

Popis tablica

Tablica 1. Stupanj važnosti i postotak zastupljenosti osobina uspješnog menadžera ...	15
Tablica 2. Broj sportaša prema sportu kojim se bave	21
Tablica 3. Prednosti i nedostaci profesionalnog sporta prema mišljenju sportaša	35

Anketni upitnik

PROFESIONALIZAM U SPORTU

Poštovani/a,

pred Vama se nalazi anketni upitnik izrađen za potrebe pisanja diplomskog rada na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu na temu „Profesionalizam u sportu; prednosti i nedostaci“. Dobiveni rezultati bit će korišteni isključivo za potrebe pisanja diplomskog rada te neće biti distribuirani u druge svrhe. Ispunjavanje upitnika anonimno je, a vrijeme njegova ispunjavanja procjenjuje se na 10 minuta.

Unaprijed zahvaljujem na izdvojenom vremenu za ispunjavanje anketnog upitnika.

Tanja Perec, bacc. oec.

Općeniti podaci o sportašu

1. Spol

- ☐ M
- ☐ Ž

2. Dob

- ☐ 15 - 20 godina
- ☐ 21 - 25 godina
- ☐ 26 - 30 godina
- ☐ 36 i više godina

3. Stručna sprema

- ☐ niža stručna sprema (NSS)
- ☐ srednja stručna sprema (SSS)
- ☐ viša stručna sprema (VŠS)
- ☐ visoka stručna sprema (VSS)
- ☐ doktorat

4. Kojim sportom se bavite? _____

5. Koliko dugo se bavite navedenim sportom? _____

6. Koliko dugo ste u sastavu reprezentacije Vašeg nacionalnog sportskog saveza?

7. Jeste li kategorizirani sportaš Hrvatskog olimpijskog odbora?

☐ Da

☐ Ne

8. Koju kategoriju Hrvatskog olimpijskog odbora imate?

☐ I. kategoriju

☐ II. kategoriju

☐ III. kategoriju

☐ IV. kategoriju

☐ V. kategoriju

Podaci o treninzima

1. Koliko često trenirate?

☐ 2 x tjedno

☐ 3 x tjedno

☐ 4 x tjedno

☐ 5 x tjedno i više

2. Koliko Vam vremenski traje prosječan trening?

☐ < 1 h

☐ 1 - 1:30 h

☐ 1:30 - 2 h

☐ > 2 h

3. Koliko biste napornim ocijenili svoj trening?

1 2 3 4 5

Ne smatram ga napornim ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Smatram ga napornim

4. Koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama na skali od 1 - 5:

1 - Uopće se ne slažem s navedenom tvrdnjom

5 - U potpunosti se slažem s navedenom tvrdnjom

TVRDNJA	1	2	3	4	5
Smatram da treniram dovoljno kako bih ostvario svoj maksimalni potencijal	☐	☐	☐	☐	☐
Treninzi pozitivno utječu na moje psihofizičko stanje	☐	☐	☐	☐	☐
Dodatne kondicijske treninge smatram potrebnima za postizanje rezultata u sportu	☐	☐	☐	☐	☐
Uz treninge ostaje mi dovoljno vremena za slobodne aktivnosti (prijatelji, obitelj, hobiji itd.)	☐	☐	☐	☐	☐
Uspješno komuniciram s ostalim članovima ekipe ili ostalim sportašima u klubu	☐	☐	☐	☐	☐
Uspješno komuniciram s trenerom	☐	☐	☐	☐	☐
Uspješno komuniciram s ostalim djelatnicima kluba	☐	☐	☐	☐	☐

Profesionalni sport vs. Vrhunski sport

1. Spadam u grupu:

- ☐ Profesionalnog sportaša
- ☐ Vrhunskog sportaša

Profesionalni sport

1. Koliko dugo se profesionalno bavite sportom? _____

2. Visina prihoda ovisi o:

- ☐ Mojim rezultatima
- ☐ Definirana je ugovorom i fiksna
- ☐ Definirana je ugovorom, ali ovisi i o mojim rezultatima
- ☐ Ostalo: _____

3. Visina prihoda odgovara sljedećem iznosu:

- ☐ < 2000 kn
☐ 2000 kn – 3500 kn
☐ 3500 kn – 5000 kn
☐ > 5000 kn

4. Moja sportska karijera pod vodstvom je menadžera:

- ☐ Da
☐ Ne

5. Koliko ste postotak svojeg prihoda obvezni izdvojiti za menadžerske usluge?

- ☐ < 5 %
☐ 5 % - 10 %
☐ > 10 %

6. Koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama na skali od 1 - 5:

1 - Uopće se ne slažem s navedenom tvrdnjom

5 - U potpunosti se slažem s navedenom tvrdnjom

TVRDNJA	1	2	3	4	5
Prihodi koje ostvarujem dostatni su za pokrivanje životnih troškova	☐	☐	☐	☐	☐
Uz sportsku karijeru ne moram razvijati i onu poslovnu da bih zaradio za život	☐	☐	☐	☐	☐
S obzirom na uloženi trud i rezultate smatram da zarađujem dovoljno	☐	☐	☐	☐	☐
S obzirom na to da je moja sportska karijera financijski potpomognuta, mogu se više posvetiti sportu i sportskim obvezama	☐	☐	☐	☐	☐
Profesionalno bavljenje sportom pozitivno je utjecalo na moje rezultate	☐	☐	☐	☐	☐
Moji rezultati bi bili znatno lošiji kad bih uz bavljenje sportom morao i zarađivati za život	☐	☐	☐	☐	☐
Profesionalno bavljenje sportom rezultira većim pritiskom na sportaša	☐	☐	☐	☐	☐

Vrhunski sport

1. Koliko stipendija primате?
 - ☐ Jednu stipendiju
 - ☐ Dvije stipendije
 - ☐ Tri stipendije
 - ☐ Više od tri stipendije
 - ☐ Ne primam stipendiju
2. Ukupno putem stipendija primam:
 - ☐ < 1600 kn
 - ☐ 1600 kn – 2500 kn
 - ☐ 2500 kn – 3000 kn
 - ☐ > 3000 kn
3. Uz sportsku karijeru razvijam i poslovnu kako bih zaradio za život:
 - ☐ Da
 - ☐ Ne
4. Koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama na skali od 1 - 5:
 - 1 - Uopće se ne slažem s navedenom tvrdnjom
 - 5 - U potpunosti se slažem s navedenom tvrdnjom

TVRDNJA	1	2	3	4	5
Stipendije koje primam nisu dostatne za pokrivanje životnih troškova	☐	☐	☐	☐	☐
S obzirom na uloženi trud i rezultate smatram da bi stipendije trebale biti više	☐	☐	☐	☐	☐
S obzirom na to da moja sportska karijera nije dovoljno financijski potpomognuta, ne mogu se toliko posvetiti sportu i sportskim obvezama	☐	☐	☐	☐	☐
Kada bih se sportom bavio profesionalno, postizao bih bolje rezultate	☐	☐	☐	☐	☐
Profesionalno bavljenje sportom rezultira većim pritiskom na sportaša	☐	☐	☐	☐	☐

Zaključak

1. Ukoliko se bavite sportom profesionalno ili kada biste se bavili sportom profesionalno, koje biste njegove prednosti naveli?

2. Ukoliko se bavite sportom profesionalno ili kada biste se bavili sportom profesionalno, koje biste njegove nedostatke naveli?

Vaš odgovor je zaprimljen.